

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ."

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

ΑΡΙΘ. 683 (ΦΥΛ.19)

Σάββατο, 9 Μαΐου 1920

Ο ΑΒΛΙΧΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. **Φλ. Ροδάνθη**. Λάρισα. Τὸ «Βαζάκι» σου δὲ δημοσιεντεῖ, μὰ ὕστερ' ἀπὸ ἑνα δυὸ φύλλα, νὰ χλωμάσει ὡσοδήποτε ἢ δυνατὴ ἐντύπωση ἀπὸ τὸ ἱπέρροχο «Παράπονο τοῦ βάζου» τοῦ τελευταίου «Νουμά». — κ. **Μμ. Θ. Γεωρ.** Γιά τὸ Θεὸ! μπορεῖ ὁ «Νουμάς» νὰ δημοσιέψει τέτοια πράματα κ' ἔτσι γραμμένα: «...πάλιν λοιπὸν ἡ φωνὴ τῆς πατριδος τοὺς καιοῦσε νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν στρατὸν, καὶ νὰ προσφέρωσι καὶ αὐτοὶ τὰς ἀσθενεῖς τῶν δυνάμει γιὰ νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα ἀπὸ τοὺς προαιωνίους ἐχθρούς, τοὺς κατακλύσαντας τὸ πατρικὸν ἔδαφος καὶ μολύναντας διὰ τῶν βρωμερῶν ποδιῶν τῶν αὐτό». — κ. **Γιαν. Χοσασπ** Ὁ διευθυντὴς τοῦ «Νουμά» σ' εὐχαριστεῖ πολὺ γιὰ τὰ ἐπιχαρητήριά σου. Ὅσο γιὰ τὸ πού μᾶς λές γιὰ τὸν καθηγητὴ, μᾶς φαίνεται τόσο γονιρὸ πού φανταζόμαστε πὼς κάποιο λάθος κάνεις. Στείλε μας, ἂν μπορεῖς, κανένα φύλλο, καὶ τότε τὸν σιγουρίζουμε. Τὸ «Μία ἀγάπη» ὄχι καὶ πολὺ καλὸ. Θαρροῦμε πὼς πρέπει ἀκόμα νὰ τελειοποιηθεῖς πρὶν νὰ δημοσιέψεις. — κ. **Κλ. Ρακν.** Λάβαμε. — κ. **Γ. Δ Βαρ.** Ἡ Νυχτωδία σου ὄχι ἀπὸ τὰ καλύτερά σου. Ἄμὲ κείνο τὸ «ἐρυνθίζετο!» — κ. **Κ. Περιφ.** Λάβαμε. — κ. **Θεοδ. Ντετ.** Δὲν εἶναι κακὸ, ὅμως δὲν τὸ βρῖσκουμε καὶ κατάλληλο γιὰ τὸ «Νουμά». — κ. **Γ. Δ. Κ.** Ζωγράφο. Βέβαια διχως παρεξήγηση, κ' ἔτσι χαιρόμαστε γιὰ τὴ φιλία σου. Εἴμαστε ὅμως ἀναγκασμένοι νὰ σοῦ κάνουμε γνωστὸ πὼς ἐμεῖς ἐδῶ δὲ χτυπάμε ἀπελιστήρια παρὰ μόνο διαλέγουμε μὲ τὸ ὄχι ἀψευγάδιαστο διαλεχτήρι μας, ὅτι μᾶς φαίνεται πὼς μᾶς κάνει. Ὡστε λοιπὸν, ἂν οἱ στίχοι εἶναι ἔτσι γραμμένοι ἀπὸ ἀδεξιότητα, μὲ τὸν καιρὸ θὰ γίνωνν καλύτεροι, καὶ θὰ μπορέσουμε νὰ δημοσιέψουμε ἂν ὅμως εἶναι ἀπὸ τὴν μετὰ τεχνουργία, πού δὲ μᾶς κάνει τότε μὲ τὸν καιρὸ θὰ γίνωνν χειρότεροι καὶ... ἀπελιστήρια ἀπὸ μᾶς. — κ. **Μ. Μ. Ζωτ.** Ἐπιμένουμε σὲ κείνο πού σο εἶπαμε καὶ σὲ κάποιο περασμένο φύλλο. Ἐχεις ποίηση, μὰ ὄχι ἀκόμα τέχνη. Ἡ «Ἀγάπη» καὶ οἱ «Σύντροφοί μου» καλύτερα γραμμένα μποροῦσαν νὰ εἴτανε πρώτης γραμμῆς. Αὐτὰ χωρὶς κομπλιμέντα. — κ. **Γ. Δ. Ρ.** Λάβαμε. — κ. **Ἀπ. Ν. Μαγγ.** Εἶπαμε καὶ λέμε πὼς δὲν τὰ προφταίνουμε, γιὰτὶ δὲν ἐγκρίνουμε ὅσα μ ποροῦμε μεις νὰ δημοσιέψουμε. μόνε ὅσα μ ποροῦν αὐτὰ νὰ δημοσιεντοῦνε. Οἱ τελευταῖοι στίχοι σου δὲ μᾶς ἱκανοποιοῦν ἀκόμα τέλεια. — κ. **Μ. Ἀθην.** Τί τὸ θέλεις ἐκεῖνο τὸ «ὀδεῖρεται», «σφαδάξει», πού δὲν εἶναι δημοτικά, καθὼς καὶ τάχιστα πού ἀποτελοῦν τὸ στρώμα, πού εἶναι ἐκφραση ἀφηρημένη, ἐπομένως ὄχι ποιητικὴ; — κ. **Ἀλ. Δρ.** Λάβαμε. — κ. **Στ. Δγ.** Λάβαμε. — κ. **Ἀκριδ.** Ἴσως νὰ φταῖμε μεις, μὰ δὲν καταλαβαίνουμε. Ἀμέσως ἀμέσως ἀπ' τὴν ἀρχή:

Σὰν τὸ νανούρισμα γλυκὸ
λυπητερὸ τραγοῦδι
στὸ μολυβένιο οὐρανὸ
φτιάχνεις μαῦρο πλεξούδι

Ὅμοιοι ὅμως πὼς ἄλλο τόσο καταλαβαίνουμε καὶ καμπόσους μετὰ Ῥωμαίους κ' Εὐρωπαίους. Γιατὶ τοῦλάχιστο δὲ μᾶς βοηθάτε—οἱ Ῥωμαῖοι κ' Εὐρωπαῖοι—μὲ μιὰ ψίχα στίξη;

ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ **ΙΩ. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ** (ΔΙΑΒΑΤΗ)
♦ ♦ ♦ ΤΟΜΟΣ **ΗΠΟ 112 ΣΗΛΙΑΝΣ** ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ΠΛΕΒΙΤΑΙ ΔΡΑΧ. 3.50 ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ **ΗΠΟ ΤΟΥΣ ΔΗΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ** ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΩΣΙΣ «**ΤΥΠΟΣ**» ♦ ♦ ♦

"ΠΛΑ'Ι" ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,,

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Βγήκε στή σειρά τῶν "Λογοτεχνικῶν ἐκδόσεων Ζηκάκη,, τὸ ρομάντζο τοῦ Διευθυντῆ τοῦ "Νουμά" κ. Δ. Π. Ταγκόπουλου (μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα) καὶ πωλιέται στὰ Γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας "ΤΥΠΟΣ" (ὁδὸς Σοφοκλέους 3) καὶ στὶς ἐπαρχίες στὸς ἀνταποκριτὲς τῆς ἴδιας Ἑταιρείας, Δραχ. 3.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

ΙΛΙΑΔΑ—ΚΟΥΦΙΑ ΚΑΡΥΔΙΑ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46.—ΔΡΧ. 6

ΑΔΕΛΦΟΙ ΣΑΡΑΝΤΗ

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
(ΑΜΠΗΤ ΧΑΝ) 2, RECTOR Street

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗ

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΝ ΤΡΙΤΩΝ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗΝ
ΤΟΥ ΜΕΓΙΣΤΟΥ ΚΑΝΑΔΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ ΑΛΕΥΡΩΝ

The Hedley Shaw Milling Co Ltd

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΒΡΑΝΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΥΣ & ΕΞΑΓΩΓΕΥΣ

ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Διεύθυνσις: GEORGE VRANAS

49—51—57, Greenwich St. & 16 Trinity Place
NEW YORK, City, U. S. A.

ΣΤΟ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟ

ΤΟΥ ΑΝΤ. ΔΑΜΙΑΝΟΥ

♦ ♦ ♦ 12 — ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ — 12 ♦ ♦ ♦

ΑΦΘΟΝΙΑ — ΠΟΙΚΙΛΙΑ — ΦΤΗΝΕΙΑ

"Ὅποιος μπεῖ μὰ φορὰ μέσα ΣΚΛΑΒΩΝΕΤΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΛΑΣΙΚ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 9. 5. 9-

ΠΡΑΚΤΩΡ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ

ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

ΕΜΠΟΡΟΣ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 9 Μαΐου 1920

ΑΡΙΘ. 683

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΟΥΤΟ ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΜΙΚΕΛΗ ΑΒΛΙΧΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΟΥΣΤΙΝΑ : Ὁ Ἀβλιχος στὸ Ληξούρι.

Γ. ΦΤΕΡΗΣ : Ὁ τελευταίος.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΗΜΑΣ : Τὸ τραγούδι.

ΧΑΡΙΛ. ΑΝΤΩΝΑΤΟΣ : Μικέλης Ἀβλιχος. (Ἡ ζωὴ

καὶ τὸ ἔργο του).

Γ. Φ. : Κεφαλοντικὴ ἔσπερα.

Ἀνέκδοτα τοῦ Ἀβλιχου.— Χωρὶς γραμματισμοῦ.

Ο ΑΒΛΙΧΟΣ ΣΤΟ ΛΗΞΟΥΡΙ

Σ' ἓνα ψηλὸ παλαιὸ σπίτι, στὸ Ληξούρι, κοιμάται ἡ ἀνάμνηση τοῦ Διδασκάλου. Κοιμάται μέσα στὶς σκοτισμένες, τὶς κλεισμένες κάμαρες, πίσω ἀπὸ τὰ μικρὰ παραθύρια, ποὺ ἔφερναν στὸν ποιητὴ τὸν ἀγέρα τοῦ κάμμου καὶ ἀφίταν ν' ἀγκαλιάζουν τὰ μάτια του ἕναν ἀπαλόγραμμα λογίσκο, λίγες ἐλιές, ἓνα μύλο... Ἐκεῖ κοιμάται ἡ ἀνάμνησή του, κ' εἶναι ἡ ἀνάμνηση τοῦ πιδεμένου, τοῦ πιδεμένου δημοσιογραφικοῦ κομματιοῦ τῆς ζωῆς του. Ἐκεῖ ἐξελίχθηκε, μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα εἰρήνης καὶ ἀπομακρυσμοῦ, ὁ Ποιητὴς, κ' ἐκεῖ ἐφανερώθηκε ὁ Διδάσκαλος. Ὅλη ἡ ἄλλη ζωὴ του σκοπίστηκε σ' ἐφήμερες κατοικίες, ἀνάμεσα ἀνθρώπων ποὺ μπορεῖ νὰ εἶταν φίλοι, ὁμοϊδεάτες, ἀλλὰ ὄχι μαθητὲς. Μαθητὲς εἶχε μόνο στὸ Ληξούρι. Μαθητὲς συνειδητοῦς, μαθητὲς ὑποσυνειδητοῦς, νέους, γέροντες, ἄνδρες, πάντα μαθητὲς. Ἡ φωνὴ του ἐκλυοῦσε σὺν τῷ νερῷ μιᾶς πηγῆς σ' ἓναν κάμμο, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπλοῖκὴ γυναικαῖλα ποὺ τοῦ σήγγαινε τὸ βράδι, γυρίζοντας ἀπὸ τ' ἀμπέλια, λίγα σταφύλια, ὡς τοὺς "διανοοῦμενους," τοῦ τόπου, ὅλοι εἶτανε γιὰ τὸν ποιητὴ φυτὰ ἄξια νὰ ποτιστοῦν ἀπὸ τὸ νερὸ τὸ δροσιτικὸ καὶ δημιουργικὸ τῆς πηγῆς του. Δὲν εἶτανε μόνο οἱ "φτερωτοὶ διαβάτες" ποὺ ἔπιναν ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ. Εἶτανε καὶ ἄνθρωποι μὲ τὰ φτερά διπλωμένα κάτω ἀπ' τὴν ἀμάθεια ἢ κάτω ἀπὸ τὴν πρόληψη. — κ' εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δέχονται σήμερα, σὰ νὰ τὸν περὶμεναν, τὸν ἥλιο τῆς κοινωνικῆς ἀλήθειας. Ἐχοῦνε τραγουδήσει τόσο γλυ-

καὶ θερμὰ, τὰ ἡσυχὰ βράδια τοῦ καλοκαιριοῦ, τὸ "τραγούδι τοῦ μεροδουλιού" καὶ τοὺς εἶχε μάθει ὁ ποιητὴς του νὰ αἰσθάνονται τόσο τὴν ἀλήθεια του καὶ τὴν ὁμορφιά του.

Ὁ ἐρευνητὴς ποὺ θὰ ζητοῦσε νὰ μελετήσῃ αὐτὴ τὴ θαυμαστὴν εὐκολία, μὲ τὴν ὁποία τὸ Κεφαλοντικὸ, καὶ ἰδιαίτερα τὸ Ληξουριτικὸ, πνεῦμα δέχεται τὶς ἀνώτερες ἐντύπώσεις, θάβρισκε, βέβαια, κ' αἰτίες πολὺ ἀρχαιότερες ἀπὸ τὴ διδασκαλία τοῦ Ἀβλιχου. Ὅμως ἀπομένει πάντα καταπληκτικὴ ἡ ἐπίδραση ποὺ εἶχε στὸ πνεῦμα αὐτὸ ὁ τελευταῖος του αὐτοῦ Διδάσκαλος, κ' εἶναι ἡ δόξα ἡ μεγαλύτερη τοῦ πεθαμένου ποιητῆ. Στὸν τοῖχο τοῦ γραφείου του ἐπιγορῶριζε ἓνα εἰκόνημα τοῦ Ἁγίου Ἀντρέα... κρημασμένου. Εἶταν ἐκεῖ σὰ γιὰ νὰ θυμίζει στὸν ἐπισκέπτη ὅτι εἶχε μπροστά του ἓναν ἀνητή, ἓνα ταρακαστή, ποὺ ἦν ἓνας ἅγιος "εὖρε χάριν παρ' αὐτῷ", εἶτανε γιὰ τὴν ἔτυχε νάναί... κρημασμένος. Ὅμως, κοντὰ στὸν κρημασμένον ἅγιο εὐρισκότανε καὶ μιὰ εἰκόνα τοῦ Μιχαίου. Καὶ ὁ ἐπισκέπτης, ὅσο ἔπαιρνε δρόμο ἢ κονθέντα, τόσο φωτεινότερη ἔβλεπε τὴ δευτέρη αὐτὴν εἰκόνα, καὶ σιγά-σιγά ὁ φτωχὸς Ἁγίου Ἀντρέας ἐλησμονιότανε κ' ἔμενε κεῖ, στὸ σκοτάδι, νὰ μοιράζεται μαζί μὲ τὰλλα πρόματα τοῦ γραφείου, βιβλία κ' ἐπιπλα, τὴ σκόνη τὴν παλιά, ποὺ καθότανε πάντα κεῖ μέσα. Καὶ μαζί του λησμονιότανε ὁ "ἄθεος," καὶ ἀπόμεινε ὁ "Μικελάκης," — καὶ ἀπόμεινε ἡ γλυκεῖα φωνὴ κ' ἡ γλυκεῖα μορφή καὶ τὰ μάτια ποὺ εἶχανε σκοτάδια

χειμωνιάτικης νύχτας κι άναλαμπές άστραπής
καί χάδια άνοιξιάτικου ήλιου.

Όμως δέ θέλησε νά πεθάνει στο Ληξούρι.
Όταν ο θάνατος του έστειλε τo μήνημά του,
όδυνηρό όσο δέν μπορεί κανείς νά φανταστεί.
γύρευε νά πάει κοντά στους φίλους του. Στο
Ληξούρι οί φίλοι είτανε λίγοι κι άνίσχυροι νά
ικανοποιήσουν όλες τις άνάγκες της δύσκολης
ζωής του. Πήγε στο Άρρυστόλι, και δέν έφυ-
γε παρά νεκρός από κει. Όταν κάποτε του εί-
πα : «Πάμε στο Ληξούρι, Μικελάκη;» μου ά-
ποκριθήκε : «Το Ληξούρι είναι σί φί-
λοι». Δέν είτανε πιά ο «Διδάσκαλος», είταν
ο άνθρωπος, ο αδύνατος, ο άρρωστος άνθρω-
πος πού έχει άνάγκη νά τονε στηρίξουνε στα
τελευταία βήματά του, όπως και στα πρώτα.
Κ' είχε τόση άνάγκη νά στηριχτεί καλά, νά μη
ακύνει, νά μη συρθεί... «Νά πεθάνει
παλληκαρίσια», αυτός είταν ο τελευταί-
ος του πόθος, δυνατός τόσο, πού νά τον κάμει
νά ξεχάσει όλα : και τους μαθητές του και τo
λοφίσκο με τις έλιές πού δέ θά τον ξανάβλεπε
πιά ποτέ. Κι όμως όταν κάποτε, μιάν ήσυχη ώ-
ρα φθινοπωρινού δειλινού, κοντά σ' ένα παρά-
θυρο του Νοσοκομείου είδαμε καίκια νά φεύ-
γουν για τo Ληξούρι κι άρχισα νά του λέω για
τά Ληξουριώτικα βράδια, τόσο γλυκά και γα-
λήνια, πού τά περνούσαμε κοντά στη θάλασσα,
είδα τά μάτια του νά βουρκώνουνε. Κ' αιστάν-
θηκα ότι εκείνη τη στιγμή τo Ληξούρι δέν είτα-
νε «οί φίλοι», είτανε τo «Ληξούρι», κ' είτανε
οί άγαπημένοι του, οί άπλοϊκοί μαθητές του κι
ο άνοιχτός ουρανός πού φιλιέται με τη θάλασ-
σα πέρα, μακριά...

Έπέθανε. Κ' επέθανε „παλληκαρίσια". Του-
χανε φέρειλου λούδια και θέλησε νάν τά πάει
σέ μιάν άρρωστη νοσοκόμα. Έξαφνα κλονί-
στηκε. «Τὸ φῶς μου, εἶπε, σβῶμαι»,
«Όταν οί φίλοι, πού έτρεξαν, έμπήκον στην κά-
μαρα, έμειναν σά μαρμαρωμένοι μπροστά στο
θέαμα ενός νεκρού, πού γελοῦσε μ' ένα όλύμ-
πιο χαμόγελο-σαρκασμοῦ, σά νάρριχνε την πε-
ριφρόνησή του κατά πρόσωπο του θανάτου, σά
νάλεγε, — όπως έχαραχτήρισε ένας φίλος —
„αὐτὸ εἶταν ὄλο";

Και γύρισε στο Ληξούρι... Είτανε μιὰ μέρα
άνοιξιάτικη, μέσα στο χειμώνα. Παιδιά του τό-
που σηκώσανε τo σκεπάσμενο από δάφνη φέρε-
τρο, λίγη ώρα καθ' ένας, σά νάθελαν ὄλοι νά
πάρουν την εύλογία του. Κι όταν τ' άπίθασαν

κοντά στο νιόσκαφτο μνήμα, ο ήλιος πού βασ-
λευε κείνη πην ώρα, έκανε νά λάμψει στην ει-
γενική μορφή κάτι σαν άντιφέγγισμα χαρᾶ
Βρισκότανε τέλος εκεί, κοντά στα "παιδιά του
κι αν καμιάν ήσυχη νύχτα του καλοκαιριού θ
μαξευόντανε νά τραγουδήσουν τo "τραγουδι
του μεροδουλῶν, τάγερν θάν του πήγαινε τοῖ
γλυκούς ήχους σαν ένα στεφάνι από κόκκιν
λουλούδια στο άπέριπτο μνήμα του.

Ληξούρι

ΙΟΥΣΤΙΝΑ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ

Ο φιλόσοφος του Υπερανθρώπου είπε κάποτε : Ο
από γενετής άριστοκράτες του πνεύματος ούτε διάζο-
νται ούτε θορυβούν. Τά δημιουργήματά τους ξετρι-
βάλλουν και πέφτουν από τo δέντρο της φαντασία-
 τους, ήσυχα - ήσυχα, όπως τά χρυσά φύλλα μεσα
ένα ήρεμο κ' ευγενικό βράδυ του φθινοπώρου. Α
είναι κανείς κάτι, αληθινά, δέν έχει άνάγκη νά κάμ-
τίποτε. Γιατί και σ' αυτό ζει ή ενεργειά του.

Προτιμούμε ν' αρχίσουμε με τo μόνo αυτό το σύ-
τομο άρθρο πού μᾶς ανέθεσε νά γράψουμε ο άγαπη-
τός «Νουμάς» για τo φιλολογικό μνημόσυνο του Α
δλιχου. Είναι ή ασφαλέστερη κριτική έξήγηση για τ
ζωή και τo έργο αυτού του στερνού βετεράνου της «Ε
πανησιακής παραδόσεως», με τόν ὀροῖον έγραψε τo
έπιλόγο της μιᾶ ὀλόκληρη φιλολογική έποχή. Η
φροντίδα του για την άγνοια και τη σιωπή, αυτό τ
κάστρο τo άκατανόητο για τους άλλους λογίους, μέσοσι
ὅποιον έφυλάσσει την πνευματική του ζωή περισσό-
ρο από έβδομηντα χρόνια, αυτή ή άγρια σχεδόν περι-
φρόνησή του προς τη δόξα της δημοσιότητας, ή άρι-
στοκρατική άποστροφή του για κάθε τι πού του έθίμη
ζε τo μάταιο θόρυβο, ο άσκητισμός, ο άνοσηρητι-
σμός, ο νιλεταντισμός, ένα αίσθημα φόβου με τo έ-
ποιο κρατούσε τo ταλέντο του τυλιγμένο σαν τo ζηλό-
τυπο σύζυγο πού έχει ὁμορφη γυναίκα, όλα αυτά τ
παράξενα πράματα, είναι στοιχειά άπαραίτητα γι
την κριτική. Είναι συνέχεια του έργου του, ή ειδγι-
κή ατμόσφαιρα, άνάμεσα στην ὁποία τo τραγουδι τοῖ
άνθρώπου αυτού, μικρό ή μεγάλο, φτωχό ή πλούσιο
άφθονο ή σταλαχτικό, παίρνει τη θανασιτή εκείνη
νομιμοποίηση της μελωδίας, με την ὁποία μᾶς συγ-
κινούν πάντα οί απόμερες θενουσίλες τῶν δρόμων
καθώς τις ακούμε νά κιλάνε σαν περιλάττα λόγια πού
δέν πρόκειται νά προσέξει κανείς, μέσα στο ήλιο-
βασιλεμα ή τo σκοτάδι του δάσου, όπως γράφει κά-
που ο ίδιος :

..Μὰ ἐγώ 'μαι ἔριμον βράχου μιὰ βρουσῶλα
πὸν ἔριμη γρέει σ' ἔρημο γυαλό,
καὶ γρέει σὰν νὰ κλαίει τὴν ἔρημά της,

Και μόνο νύχτα, μέρα, βράδι, αἰγούλα,
κρένει με τοῦ πελάου τὸ βογγητό,
κι ἂν ἔρθει φτερωτός νὰ πει διαβάτης

Στους ἔξι αὐτῶν στίχους, μὲ τὸς ὁποίους τελειώνει ἕνα σονέτο του, ἀφιερωμένο στὸν Κωστή Παλαμά, «τὸν ποιητὴ πὸν ἐχρῆθηκε σὰν ἕνα μεγάλο ποτάμι ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας», δπως σκεπτικῶς νὰ μᾶς λέει, ὑπάρχει ὅλη ἡ πένθημη περιφάνεια τῆς καλλιτεχνικῆς του ἰδιοσυγκρασίας, ὅλη ἡ «ἐνδοθεν μορφὴ» τοῦ ἀριστοκρατικοῦ αὐτοῦ ταλέντου, πὸν ἐπέρασε ἀγνωστο καὶ ἀπαρητήρητο γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

***

Ὁ κριτικὸς, πὸν θὰ θελήσει νὰ κατατάξει τὸν Ἄβλιχο, ἀνοίγοντας ἀπάνω πὸν γραφεῖο του τὰ λῆγα τραγοῖδια πὸν ἔγραψε σ' ὅλη τὴ ζωὴ του, νὰ τὸν τοποθετήσῃ, νὰ τὸν περιγράψῃ ὡς ποιητικὸν εἶδος, εἰκαστε βέβαιον ὅτι θὰ βρεθῆι σὲ δυσκολία. Τίποτε, ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα πὸν ἄφησε — χειρόγραφα ἢ δημοσιευμένα — τὰ λυρικά του ποιήματα πὸν ἀντιπροσωπεύουν ὡστόσο περισσότερο κατὰ τὴ γνώμη τῆ δικῆς μας, τὰ ελαφρὰ λαϊκὰ τραγουδάκια του, οἱ εἰδυνοὶ στίχοι του, οἱ κοινωνικῆς γελοιογραφίαις του, οἱ ἀμήλες κάποιε σάτυρες του, αὐτοὶ οἱ δηλητηριώδεις κάκτοι, μὲ τὸς ὁποίους εἶχε ἀσάξει τὴν τρομερὴ φυλακὴ, ὅπου ἐξέλεινε τοὺς τοσοπονητοὺς ἐνθροῖς του, τοὺς κακοὺς ποιητῆς καὶ τοὺς τιμωροὺς πολλῆς καὶ ψεμα ἢ πομπῆς, ἢ νουθεσίας ἢ μεγαλῆς πὸν ἀπαντοῦσε σὸ δόξα, δὲν τὸν ἐκασάει ἀδελφίσσον. Θὰ ἀπάνω μάλιστ' αὐτὸ ὑποστηρίξουμε ὅτι ὁ Ἄβλιχος δὲν εἶνα ποιητὴς μετὰ τὸν ταλέντου γουοῖς μὲ τούτο νὰ ἐκλιπώμενε καθόλου τὴ σπουδαία του...

Λένε γιὰ τὸ Σίλλερ, πὸς ἂν ἐπρόκειτο νὰ κριθῆι μονάχα ἀπὸ τὰ βιβλία πὸν ἄφησε, ἡ φήμη του, θὰ ἐμίκρανε ἀναγκαστικά. Ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο, ἡ «λαυθάνουσα δύναμις» τῆς καλλιτεχνικῆς ἰδιοσυγκρασίας, ἡ ὁποία γεμίζει μὲ τὴ θεομότητα τῆ δικῆς της ὅτι γερό ἢ ἄσωστο ἔμεινε ἀπὸ τὸ ταλέντο. Ὑπάρχει ἡ ζωὴ. Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἄβλιχου εἶνα καὶ αὐτὴ μέρος τοῦ ἔργου του, ἕνα ἄγραφο βιβλίον πὸν ἐνδιαφέρει ἐπίσης τὴν κριτικὴν.

***

Θυμόμαστε ἀκόμη αὐτὸ τὸ χαμηλὸ νεροτάμι μὲ τὴ Σημιτικὴν τὸν μοσὴ καὶ τὸ σχεδὸν ὀδυνηρὸν βλέμμα του, μέσα σὸ ὁποῖον κατέβαινε σιγὰ - σιγὰ καὶ πικρὰ τὸ σκιάδι μᾶς παλῶς Κεφαλοντικῆς ῥάτσας πὸν ἐποβόκειτο νὰ σθῆσαι μαζὺ του. Μιὰ ἀσοφία τὸν εἶχε ἀναγκάσει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Ἀηξούοι, αὐτὴ τὴν ἐλλαύπου Πάτιο τοῦ Κεφαλοντικῆς πνεύματος, μὲ τὰ ἠλιοσκόπια καὶ σιωπηλὰ σπία, ἀνάμεσα σὸ τὰ δρομάκια τὸν ὁποῖον, ὅταν περῶ ὁ ἕνος διαβάτης, εἶνα σὰν νὰ μοῖσαι τὸ ἄσωμα παλῶν καὶ ἀγαπημένων οἰκονομικῶν σεντοριῶν. Ἐφεν εἶθε σὸ Ἀουσατόλι. Ἀπὸ τὴ σιμικὴ αὐτὴ τὸ Ἀουσατόλι ἦσαν σὰ νὰ πῶμε ἡμεῖς ἡμεῖς νὰ νῆν τοποθεσία κατὰ τὸν γαιτωμένον του ποταμίου καὶ τὸν πορτατο τοῦ Μέτελα. Ὁ Μικελάντζελο, ὅπως εἶπε, νὰ τὸν ὀνομάσωμε ὅπως ἂν εἶπε καὶ τὸν ἔλεγε ἄλλο ὁ γόσιος μένος τὸν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ἔφερε μαζὺ του ἕνα ἄφθονο ἐνδιαφέρον. Ἐφερε τοὺς θησαυροὺς ἐνός πνευματικοῦ κήπου, μέσα σὸν ὁποῖον, ὀργάνοντας καὶ ποτίζοντας ἐπὶ τόσα χρόνα τὸν ἑαυτὸ του, εἶχε κατορθώσει νὰ

δημιουργήσει μιὰ προσωπικότητα μοναδικὴ σὸ εἶδος τῆς. Ὁπαδὸς τῆς Σχολῆς ἐκείνης πὸν ὑποστήριξε ὅτι μὲ τὰ βιβλία καὶ τὴ συνδιόλεξη μπορεῖ κανεὶς νὰ παρηγορηθῆι γιὰ ὅλα, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴ ζωὴ, περνοῦσε τὸ περισσότερο μέρος τοῦ καιροῦ του κοινοβουλευτικῆς μὲ καλοὺς φίλους. Ἡ συζήτησή του ἦταν καὶ αὐτὴ ἕνα εἶδος τοῦ λόγου, μὲ χαρακτηριστὰ καθαρῶς καλλιτεχνικῶ, ἢ καλύτερη ἴσως ἐκφραση, εἰς τὴν ὁποία εὐρισκε διέξοδο ἢ ἀδιάκοπη πνευματικὴ του ἀγωνία. Ἡ θαυμαστὴ φλυαρία του εἰς τὸ ἀπῆμερον τοῦ θραυνοῦ καφενεῖου, εἶχε κατὰ ἀπὸ τὴ χάρι τῆς φωτιᾶς πὸν ἀνάθει σιγὰ - σιγὰ, μεγαλώνει, γίνεται ὀλοένα λαμ. πρότερη καὶ θερμότερη, γιὰ νὰ πάρει σὸ τέλος τὴν ὁμορφιὰ τῆς σαλευόμενης φλόγας. Τὸ κάθε τι ἀπὸ τὴ στιγμὴ τούτη ὅτι ἔλεγε ὁ Μικελάντζελο, ὅτι διαγράφανε, οἱ στίχοι πὸν μᾶς ἀπάγγελε μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ κεφαλοντικὴ προφορὰ του, τὰ ἀνέκδοτά του, οἱ σάτυρες του, τὰ περῶματά του οἱ κοινωνικῆς καὶ ἀδελφικῆς ἰδέες του, οἱ ἐκλήδες του γιὰ τὴν ἐπιπέστηση τοῦ ἀναρχισμοῦ, ἀκόμη τὰ εὐφρολογήματά του, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπαντοῦσε διαρκῶς, ὡσὰν νὰ τὸν ἐκοροῖδεν, σὸν πόνο τὸν ἀρρωστων γερατειῶν του, ὅλα σὺτὰ ἔπαιρναν ἕναν τόνο ζωηρότερο καὶ ὑποβλητικότερο. Ἦτο σὰ νὰ μιλοῦσε «ἐξ ὀνόματος» τῆς παλῶς πνευματικῆς ἀρχοντίας τὸν Ἑπιανῶν, σὰν νὰ συνέχιζε τὴν ἠχώ τοῦ στυματημένου ἐκείνου Λόγου, μὲ τὸν ὁποῖον ἐδοξάσθη ἡ Ἑπιανῶνικὴ παράδοση. Καὶ μὲ τὸν ὁποῖον ἐπέθανε πρὸ δύο χρόνων εἰς τὸ Μπαυρῶνι του, ἀριστοκρατικῶς, περήφανος καὶ ἀμελιτικός, ὁ πὸς ἔζησε ὡς σὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Γ. ΦΤΕΡΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἀπόκριση στὸν ποιητὴ Μ. Ἄβλιχο, σὸ Ἀηξούοι

Ρεματαριά, θρυσούλα, ποταμὸς,
ζωῆς νᾶμα τὸ νερό τοῦ τραγουδιοῦ.
πότε μᾶς Πολιτείας ὁ ταραμὸς,
πότε μέρωμα τᾶγριου λαγκαδιοῦ.

Ρέει, κλαίει. Τὸ πίνει ὁ φτερωτὸς διαβάτης
γιὰ νὰ ὑψωθῆι στάγνὰ καὶ στάνοιχτᾶ
ἡ ἀμαρτωλὴ ψυχὴ, τὴν παρθενιά τῆς,
μέσα του σὰ λουστῆ, ξαναποχτᾶ.

Καὶ στὴ φήμη, καὶ κάτου ἀπὸ τὴ λήθη,
καὶ σὰ στὸν Ὀλυμπίων τὸ πλευρό,
πάει τὸ Τραγοῦδι ὁ κόσμος παραμῦδι
τὸ Τραγοῦδι, τὰ θάνατο νερό.

Κι ἂν τίποτε δὲν ἦρε νὰ ποίση,
καὶ ἀταίριαστο κυλᾶ καὶ ἐρμαδιακὸ,
μὲ τὸ δικὸ του μονοχᾶ μεθῆσι
τῆς θεριεμένο ἢ πρᾶο, βασιλικὸ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΙΚΕΛΗΣ ΑΒΛΙΧΟΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Γεννήθηκε στο μικρό Ληξούρι, που φαίνεται πως το νερό του έχει το άλατι εκείνο, που πήρε κι αυτός μαζί με τον άλλο συνάδελφό του στη Σάτιρα, το Λασκαράτο, και τώρηξε στα τραγούδια του για να τους δώσει τη θεία νοστιμάδα, που όσο κανείς τα διαβάσει τόσο και του ανοίγει η όρεξη. Γεννήθηκε στα 1844· τα πρώτα γραμμάτια διδάχθηκε στο Πετριότσιο Λύκειο του Ληξουριού και ύστερα τέλειωσε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Βέρνης της Ελβετίας. Γύρισε στα σπουδαιότερα κέντρα της Ευρώπης (Παρίσι, Ζυρίχη, Βενετία κλπ.) μελετώντας διαρκώς τη σύγχρονη κίνηση των γραμμάτων. Στη Βέρνη τότε θριαμβούε ο Ρώσος αναρχικός Μπακουνίν, του οποίου οι θεωρίες όχι λίγη επίδραση έφεραν στον Αβλιχο, και μ' αυτές τις θεωρίες είχε μορφώσει το χαρακτήρα του, χαρακτήρα επαναστατικό, χαρακτήρα αναμορφωτή, που μοσούσε τη σατίλα, ιδίως την κοινωνική, κ' ήθελε το γενικό ξεροζώμα στο συνηθισμένο καθεστώς, σπαιοζώντας τη γνώμη του στο άθνατο δίδαγμα «Πρέπει να είσαι κι ὄχι να ε-
χεις, γιατί όταν είσαι έχεις, ενώ όταν έχεις μπορεί να μ'ήνεις ασι». Πιστεύει στο Ληξούρι και ζει με περιορισμένες ανέσεις, περιορισμένος πάντα από μερικούς θανασιές του, οι ὅποιοι τον περιέβαλαν με μιά ἀνεπιτητή ἀνάτη ζει περιορισμένος, γιατί παρεξηγείται από τον πολύ λαό, που ακόμα δεν τούχουν πέσει απ' τα κάλια του τα σύγνερα της νύχτας, του σκοταδιού της ψευτιάς και δεν μπορεί να διακοίνει την ψυχή της αλήθειας, παρεξηγείται κάθε του λέξη ἔδω κάθε του κίνηση, σὲ τέτοιο σημείο, που θυμάμαι κάποιον, σοβαρόν μάλιστα γραμματιζούμενον, να λέει: «Τι τὸν πλησιάζεις τὸ μασσόνο, που για περιφρόνηση ἔχει στο σπίτι του κοεμασιμένο ἀνάποδα τὸ Χριστό!» Κι τι εἶταν αὐτό: Μιά εἰκόνα ζωγραφισμένη ἀπὸ τὸν ἰδωτόν του Αβλιχου, ζωγράφου, και παρίστανε τὴ σταύρωση τοῦ Ἁγίου Ἀντρέα, που σταυρώθηκε ἀνάποδα. . . . Παρεξηγείτο γιατί με τὰ λόγια του και τὰ ἀθνατά του τραγούδια εἶτανε μάλιστα σὲ κάθε σπίτι, σὲ κάθε ἔκτοπο εἶτε σὴν πολιτεία, εἶτε σὴν κοινωνία, εἶτε σὴν θρησκεία, ὅπου κεραυνοβολούσε ἀκατάπαυστα τοῦς ἠθεύτικους τόπους, τοῦς ἀσυμβιβαστους με τὰ λόγια τοῦ Χοιστοῦ, και τὴν ὑποκρισία τῶν παπάδων, ἀπὸ τοῦς ὁποῖους κανείς δεν τὸν γώρινε, γιατί με φασοίμα, μποσὼ να εἶπῳ, ἔγινε ὅλη του τὴ νόλη για να τὸν κατανοσέσει, με τὴν ἰδέα — τὴν ἀλάνθαστη θέβαια και γενικά ἀπὸ τοῦς ἔξυινους ἀνθρώπους παραδεγμένη — πὼς αὐτοὶ με τὰ ἔργα και τὰ λόγια τοῦς καταστοέφουν τὸ σκοπὸ τὸν ἠθικό, τὸν ἰδωτόν τοῦ Ναζωραίου και εἶναι ἀναχρονισμὸς μέσα στη λογική.

Τὸ σπίτι του, σὴν ρωμαντική συνοικία τοῦ Ἁγ. Δημητρίου, εἶταν τὸ σπουδαστήριο τῶν λίγων φίλων του κ' ἐκεῖ μέσα ἐτελείτο ἡ θεία πραγματικὸς μυσταγωγία με τ' ἀθνατά του διδάγματα, που ποθοῦσε να μᾶς τὰ λέει σὲ στενὸ κύκλο, ἀλλὰ ἠθικό, — ὅπως ἔλε-

γε — και τικούαμε με θρησκευτική εὐλάβεια, παίροντας ἀπ' αὐτὴ τὰ θεμέλια, τ' ἀλλόνητα, να διαμορφώσουμε χαρακτήρα γρανιέτιο, καθὼς μᾶς τὸλεγε κι ὁ ἀλησιόνητος ποιητής. Καθαρός και ἀμωμος καθὼς εἶτανε σὴν συνείδηση, καθαρός εἶταν και σὸ σῶμα και σὸ φαγητό του μέχρι σχολαστικισμοῦ, — πρᾶμα που τὸν κατάνησε ἐνοχλητικό σὲ ὅλα τὰ ξενοδοχεία, ὅπου θρώμικες συνείδησεις εἶχαν συνδυαστῆ με τὴ γενική σὲ ὅλα, τρώματα, ρούχα, ἀγγεία κλπ., θρώματα. Στὴν ἀπομόνωσή του ἀπὸ τὴν ἀλλοη κοινωνία, ἐντριφούσε και δημιουργούσε μιὰ ζώη ὀλάκερη, ἀπεικονισμένη με δυνατὰ χρώματα στοῦς στίχους του. Συζητούσε κ' ἔδειχνε ἀμέσως τὴ φιλοσοφική του σκέψη, μοσούσε τὴν ἐπίδειξη, τὴ ἐπιχειρήματα του ἕσαν ἀκαταπαύστα, κι ὅπου συναντούσε ἐμπόδια, ἐκεῖ εἶτανε ἕπεροχος, ἐκεῖ θαναίλαμε τὸν ἀληθινό, τὸν ἀνίκητο παλαιστή· δὲν ἐνκοῦσε, ἐσόντριβε τὰν ἀντίπαλο· ὅπου συναντούσε τὴν ἀδυναμία συνδυασμένη με τὴν παράλογη ἰχθυοργωσιόνη, δὲν ἐσπαταλοῦσε τὸν πολυτιμὸ του χρόνο, ἀλλὰ ἔπανε τὴ σκέψη με τὸ ἀθνατό του ἀπόφθεγμα: «Λέπει ἡ μηχανή και τὸ ὄλι κὸ, δηλαδή τὸ μυαλό και ἡ ὀροφῶση».

Ἄγνωστος σχεδόν, γιατί εἶχε τὴν ἰδιοτροπία να μὴ δημοσιεύει σχεδόν τίποτε, ἐπειδὴ εἶχε μορφώσει τὴ γνώμη πὼς δὲν πρέπει να δημοσιεύει κανείς τίποτε, που πιθανὸν ὕστερα να αναγκαστῆ να τὸ ἀλλάξει γνωστὸς ὅμως σὸ φιλολογικὸ κόσμη, ὅπου τὸν εἶχαν σὲ μεγόλη ἐχτίμηση και σεβασμό και ἰδίως ὁ ποιητής Παλαιῶς, που σὲ κάποιο του τραγούδι τὸν ἔγραψε «συνάδελφῳ ποιητῆ, για να λάβει εὐθὺς ἀμέσως τὴν ἀλόλουθη ἀπάντηση:

Συνάδελφῳ με κράεις ποιητή,
ἐσὲ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου.
ναῖα ψαλμοῦ ζωῆς, πατοῖδας αἰώνι,
που αἰῶνα Ἑλλάδα βοῦκει θαυμάσι.
Κι ἄμποτε ἀπ' αὐτὸ να ποτιστῆ
τὸ γῶμα αἰοῦ τοῦ τόπου τοῦ καιμένου!
Και ναῖαι κ' ἡ βουλὴ τοῦ πεποσιμένου
ἔνανι με δάφνες νέες να στολιστῆ!
με ἐνὸ εἶσαι ἔρημου βοάχου με θρησιόλα
που ἔσηη οἶε σ' ἔσηιο γιαλό
και εἶπει σὸν να γλαῖ τὴν ἔσημιά της.
Και ἰδὸν ἄγρια μεσὸ κλάδι, ἀγῶνιλα
γοῖνε με τοῦ πελάου τὸ θονηπό
κι ἂν ἔρτει φρεσιόλα να πιεῖ διαβάται!

μέσα σὴν ὁποία φανερόνεται ἡ μετομορφόση τοῦ ποιητῆ κ' ὁ πόθος του για τὴν Ἑλλάδα μας, που τὴν ποθοῦσε και νέτος δασνοστολισμένη με δάφνες ἀμύσαντες ἀληθινές, και συννά, ἔλεποντας τὴν ἀδυναμία και τὴν ἄνην καταπολέμησή της, γλαίει με πικρό-
-πὸ δάχνη. Ἡ ἄνην τὸν συνκοινοῦσε, ἡ φτώχεια τοῦ ποκαλοῦσε τὰ σπλαγχνικά του δάχνη και συννά τὸν ἀνοῖαμε να λέει: «Τὸν ποιητῆ ἀγῶριότὸς του σόντροφος πρέπει να εἶναι ἡ συμῶνηση και τὰ δά-

κονα", Είχε στιγμές που βυθίζονταν σά σέ έκσταση, που κάποιο τυχαίο περιστατικό του άρραιώσους όλη του τηνπροσοχή και τότε κρεμώμαστε από τὰ χείλητου είχαν ή στιγμή που ή ψυχή του έχυνε τὰ πιο γλυκά της μέλια, και μεϊς άχόριαγα, σά φιλόπονες μέλισσες, τ' άρπάζαμε και τὰ άποθηκείαμε.

Πολλά τέτια περιστατικά μᾶς έδωσαν τὰ έννοήσουμε τή δύναμη της σκέψης του· σάν τὰ έξής : στην άρχή του Εύρωπαικού πολέμου, που κυριολεκτικώς με την έκρηξή του τον έκαμε, από τή φρίκη και τον άποιορροασμό του, νευρικότατο, σέ τρόπο που νά μην έχει ποτέ ήσυχία, καθόμαστε στο παραλιακό καφενείο του Αηξουριού και θλέπαμε ένα άεροπλάνο που πετούσε, κι άκούσαμε από τó στόμα του ποιητή : «Ο άνθρωπος κατώρρωσε νά γίνει πουλι και ψάρι (άεροπλάνο και ύποδρόγιο), μα ακόμα δέν κατώρρωσε νά γίνει άνθρωπος». Και τó άλλο : Τόν ρωτήσαμε άν έκαμαν καλά οι σοσιαλιστές νάναμχητούν στον πόλεμο κατά τó 1914 κι άν θα ζημιωθεί ή όχι απ' αυτή την άνάμχη ή σοσιαλισμός, κι από τότε μᾶς έδωσε την άπάντηση : «Έπρεπε νάναμχητούν γιατί ή στρατοκρατία θάν τών έσασαε σάν τó Ζωρές· ή σοσιαλισμός θα νικήσει, γιατί πρέπει ή πόλεμος νά χτυπηθεί διά τού πολέμου και τó γιατί διά τού χακισί». 'Ο πόλεμος και μέλιστα μεταξυ γουστράνων, τού προαλούσε την ήπριότητα τίποτα, που θαιμιάσα ή ζωγραφίζει από διά τον άκόλουθα ποιήματα. Τό ένα τó έκαμε στην πόλη της Αθήνας τού έβηκε τó 1912 στη Μητρούπολη τού Αηξουριού και διαβάστηκε ή έννη της Έσπής Συνόδου κατά των ένδοχών της Ελλάδας, τó έπινούσει «Η τούτη ποιήτηση τó έσάει με την ήπριότητα τού πολέμου μας» και λαβαίνει άογη από τó σπ. τó τού άπαστόλου Παύλου : ή δ ε δ ή ν α μ ι ς τ η ς ή μ σ α ρ τ ι α ς ή ν ό μ ο ς, και λέει :

Φωτοπορφυμένη ή έκκλησιά,
μέσα με φόβο τού Θεού γυρούννε
—Νίκαεσ κατὰ θ ε ο ρ ά ο ω ν—κι μᾶς δώσει
κι απ' έξου και θόδμια σκυλλιά
σμοροδομπελοκαπόνια σκαοδακούννε
—Κοις Πατρίδα καί Θεό και γρ ό σ η !
Πέστε μου τόσα, άνθρωποι λογισί,
μέσα ή απ' έξου είναι ή λογική :
Καί ένώ από μέσα άντηγάει τó Άμ ή ν,
των σκυλλων είναι τó Εί ο ή ν η ύ μ ι ν :
κι από την άναογία έχετε τρώο,
μη μοιάσουμε τὰ ζώα χωρίς τó νόμο :

και τó άλλο, που τδγραψε στα Χριστούγεννα τού 1914 και τ' άφιερώνει «στον Πάπαν της Ρώμης Πιον για τίς προστάθειές του για τήν ειρήνη», και λέει :

Δέν εν' αλήθεια... Είν' όνειρο κακό !
τ' ανθρώπινο αίμα ρέει ποταμός,
κοκκίνησε κι αυτός ή άκεανός.
Δέν εν' αλήθεια τέιο ξαφνικό !
Κάονται χώρες .. όνειρο φριχτό !
'Η γή είναι φλόγες... ή σφραγός καπνός !
Κι άγρια Σταυροδ συντρίθει άλλο ς
(Σ τ α υ ρ ό ς !)

όγγος ή άέρας, ψυχομαχητό.
Κι άνωθεν ύμνος άγιος άντηγάει :
Χ ρ ι σ τ ό ς γ ε ν ν ά τ α ι—του Κυρίου ή χόρις—
άγνός άμνός της παναγίας άνάστης...

Μα από τον "Αδη ή Σατανάς γελάει
πύ άκόμα είναι Θεός τού κόσμου ή "Αρη.
κι ως κι ή Πολιτισμός μέγας χασάτης !

Τή δόξα του πολέμου την καταφρονούσε και ζητούσε τή δόξα στη βιοπάλη για την ήθική άνάμωση της κοινωνίας και πονούσε λαχταριστά σέ στιγμές που μάθαινε πως κανένας άνθρωπος των γραμμάτων έπεφτε θύμα της λύσσας του πολέμου και την πίκρα του σπλήτη την άφίνει κατάκαρδα νά φαίνεται στα δυό του άκόλουθα τραγούδια. Τό πρώτο τó στέρνει στο φίλο του Ψυχάρη, στο Παρίσι, κλαίοντας τó θάνατο τού γιού του στο μέτωπο τού Γαλλικό. Τό έπιγράφει :

«Στον Ψυχάρη, για τó θάνατο τού παιδιού του στον πόλεμο, γκαρδ'ακό σπύλλημα».

Κατάρα νάγει ή πόλεμος
που τους βλαστους θερίζει,
κατάρα ή Δόξα ή μάταιη
που σπέρνει συμφορές,
που άγαπημένα άνιρόγνια
σκληρά τ' άποχωρίζει !
και που γονέων άπόνθρωπα
σουλίζει τίς καρδιές !..
Σέ σέ, πατέρα δύστυχε,
τά λόγια έστύια λέω,
στο σκοτωμό τού τέκνου σου
με θλίψη της ψυχής,
και τον άγίατοεφτο χαιδ
—φίλος— μαζι σου κλαίω
ποττοι που σέ κέρασεν
ή πόλεμος νά πειξ ! ..

και τάλλο άσκειωμένο στο Μαβίλη, διαν σκοτιάθηκε στο Δοίσκο. Τό έπιγράφει :

— 'Ο καϊμός μου για τó χαμό τού φίλου μου
Μαβίλη που στη μάχη στο Δοίσκο έσκοτώθηκε.

Παίρνει κατόπι κάποιο Γαλλικό άπόφθεγμα, τó έξής :

«Heureux, qui pour la gloire et pour la liberte dans l'orgueil de la force et l'ivresse du reve, meurent ainsi d'une mort éblouissante et brève». (La mort de l'aigle) και λέει :

Μα ή φίλια κλαίει, κλαίει, κλαίει...
γιατί τή θλίψη ή Δόξα δέν κοιμίζει !—

Μαβίλη μου ! 'Αχ, ή κόσμος σέ φημίζει
και την άξία κι άρετή σου λέει,
κι ή ήρωικός σου ή θάνατος τού έμπνέει
έγκώμια και με δάφνες Σέ στολίζει !

Και μάρτυρα—Ποιητή—Σέ άθανατίζει
μα ή φίλια κλαίει... κλαίει... κλαίει...
κι άφ' τον καημό θεριμός τó δάκρυ ρέει
που ή Δόξα σου τή θλίψη δέν κοιμίζει !

Μαβίλη μου ! άχ, έλεγα έγώ σάν γέρος
έμε ή γλυκειά φίλια σου πως θα κλάψει !
κι άξια Σου λόγια πόνου δέν εδράσκω...

Κ' εύρηκε ἡ Μοῖρα ἀπάντεχο ἓνα μέρος
μέσ στή φωτιά, σὶ τὸ Δοῖσκο νὰ σὲ θάψει,
καὶ νὰν τὸ στήσει Δόξας ὀδελίσκο!!

Ἐπαναστατοῦσε ἡ συνείδησή του καὶ μισοῦσε —
μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, — καὶ μιά τάξη ἀνθρώπων,
ποὺ χωρὶς νῦχουν νὰ προσφέρουν τίποτε στὸν πόλεμο,
ὄλο γιὰ πόλεμο μιλοῦσαν, κ' ἕναν τέτιον παίροντας
μοντέλο, εἶχνε σ' αὐτὸν τὸ φαριμάκι του, φαριμάκι
στὴν καρδιά, ποὺ λύνει τὸν ἀντίπαλο στὰ πόδια του
καὶ τὸν καταντάει τέλειο πτώμα· τὸ ἐπιγράφει :

«Ὁ μοχθηρὸς Ψευτοφιλόπατρις»

καὶ λέει :

Τὸ πρόσωπό του ἐκεῖνο τὸ γιωμένο
ποὺ τῆς καρδιάς του δείχνει τὴ σκουριά,
τὸ γέλιο τὸ κρυφὸ καὶ λυσιασμένο
ποὺ ἡ δυστυχία τῶν ἄλλων τοῦ γεννᾷ,

Τὸ φθονερό του μάτι τὸ θησιμένο,
παιδείχνει θαλιμιά γιὰ συμφορά,
μᾶς ἐξηγοῦν γιὰτ' εἶναι διαφασμένο
τ' ἀγέιλι του καὶ πόλεμο ζητᾷ.

Λιψαίει νὰ ἰδεῖ στὰ μάγουρα φορεμένους
πατέρες καὶ μαιννάδες ποὺ μισεῖ,
νὰ τοὺς ἰδεῖ στὰ δάκρυα τοὺς πριγμένους :

Θάναϊ δροσιά στὴν ἔρημ τοῦ ψυχῆ·
Γιὰ τούτο ὑπὲρ Πατρίδος σκούζει—κράζει
Ἔρνο, ποὺ γιὰ κουφάρια ἀναστενάζει!

Ἐπαδὸς πιστὸς τῶν ἰδεῶν τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ
τοῦ Ἀθηνοῦ τοῦ Γιωργαντάου Ἰακωβάτου, ποὺ
μόνο ἐμπόδιο στὰ ὄντα τῆς Φιλῆς — ὄχι καὶ τόσο
ἔδικα — ἔβλεπε τὴ Ρωσσία, τὴν ἀρχοῖδα μὲ τοὺς
γαγύλους τῆς βοισκόταρ σὲ διαρκῆ παροξυσμὸ ἀπὸ
τὴν ἀοχὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, φαρταζόμενος τὸν
προσανατολισμὸ υἱας μὲ τὸ μέρος τῆς Ἀντάντ, ποῦχε
συνοργάτη τὴ Ρωσσία, τέλεια καταστροφή σὶ ἰδανικά
υἱας καὶ γ' αὐτὸ διαφωτίζοντας μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ
προσόδου τῆς Κυβερνήσεως· σατυροῦσιν τὴν πολιτι-
κὴν ἰδεολογίαν του ἔδειχνε τῆς ἰδιότητος τοῦ ψυχῆς τοῦς
στονασμοὺς. Κ' ἔνοιασε, τότε ποὺ μᾶς καλοῦσαν οἱ
Σύμμαχοι σὶ τὰ Λαοδανέλλια :

— Ἡ Πόλη

Δὲν ἔσπερε ἡ Ἑλλάδα υἱας μόνῃ
..... τὴν Πόλην γιὰ νὰ πάρει,
καὶ ἀφοῦ τὴν καταφέραμε διπλῆ
τὴν κοῦζουρ σὶ μπουναῖλια γιὰ φανῶρι.
Ἀπάρου κᾶτου καὶ γιὰ φαριμικὴ
τὸ ἱστορικὸ νὰ ψάλλει τὸ τροπᾶιο,
« ἡ ὕπερο μᾶγω » κ' ἔτσι λάου-λάου ἐκεῖ
μὲ τὴν Ἀντάντ ἢ Ἀσοῦδα νὰ μπουκαῖρει.
Κατοκαθήμεν Πόλη! τ' εἶναι ἔτοιμα,
(ὅπου γιὰ σὲ τὸ Γένος αἰῶνες τοῦμει),
γιὰ ἐνὸς ψευτομωσοῦσιν τὴ μεσιτεία,
καὶ γιὰ ἀπᾶσαι ἄνη Μικροσῶτα,
βναίνοντες ἀπ' τοῦ Τούρκου τὸ παρῆμα
νὰ γένεις τοῦ Χαγῶλου Μαντενοῦτα :

Μὲ τὸ φόβο μὲς στὴν ψυχῆ, μήπως μὲ τὴ νύχ
τῆς Ἀντάντ ἀνοῖξει τὸ ἀγόραγο τῆς στόμα ἢ Ρωσ-
σία καὶ μᾶς καταπειε, κατάντησε ἀμελιωτος κατήγο-
ρος, γι αὐτὸ καὶ μόνο τὸ ζήτημα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς
Φιλῆς, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ἔξυπνον καθ' ὅλα τ' ἄλλα,
ἀλλὰ πὼς πέφτει σὲ ἄδυσσο μὲ τὴν πολιτικὴν του.
Μ' αὐτὴν τὴν ἀφορμὴν καὶ χωρὶς ποτὲ ἀνήθικο σκοπὸ
συμφέρο ἢ ὑστεροβουλία, ἀπὸ ἀγνή ἀντίθεση γνωμῶν,
ἐτέντανε τὸ τόξο του καὶ χτυποῦσε σὲ κάθε περιστά-
ση πῶδρισκε, τὴν πολιτικὴν τοῦ Κυβερνήτη, παίρον-
ταβ σχεδὸν πάντα τὰ Λαοδανέλλια βάση κ' ἔγραφε :
— «Τὸ καρτὸ μου δάκρυ ἐμπρὸς σὶ τὰ Λαοδανέλλια
ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ Γεωργίου Ἰακωβάτου».—

Εγὼ ἴμαι σαρκαστῆς, ἐγὼ ἴμαι ἐμπαιχτῆς.
Γελᾶω καὶ τὸ κόκκινο τὸ αἶγρο,
καὶ μόνο πὼς δὲν εἶμαι θεομπαιχτῆς,
ἀπὸ κακὸ κεφάλι μου κ' αὐτὸ.

Ὡς καὶ μὲ τὴν ἀρρώστια μου, τὰ γέλια
τὰ σκάω, σάν ὁ πόνος μού περνᾷει.
Κι ὡς τόσο ἐμπρὸς σὶ τὰ Κάρο-λαοδανέλλια
τόρα καρτὸ τὸ δάκρυ μου κλᾷει.

Ὅχι γ' αὐτοὺς ποὶ ὁ πόλεμος θεοῖζει
νὰ κάμουν Πάσχα ψάρια καὶ πουλιά,
Ἄσοῦ κ' ἢ Θεῖα Πρόνοια φροντίζει
μὲ δίωο καὶ γ' αὐτὰ τῆς τὰ παιδιά.

Μὰ ἐδῶ ποὺ ἡ Ἀντάντ κουβάλησε ἀπ' τὰ πέσρατα
τῆς οἰκουμένης, στόλους καὶ στρατεύματα.

καὶ τοῦ Σταυροῦ τῆς ἔσπασε τὰ κέρατα...
(ποὺ ἀπὸ κουρὴ καὶ μετὶ νὰ ἀποῦμε σὶ αἵματα.)

Ἐδῶ, ἐδῶ τῆς τῆς μοιθοῖα!...
Μὲ τῆς Ἀντάντ τὰς τῆς κᾶλλιας ἡ τῆς τῆς!
Κ' ἕναν τοῦ Γένους τοῦγαμε Μεσοῖα,
βνῆχε καὶ τῆς, ὀλλοῖμονο. Κ λ ο υ β ῖ τ α ς!

Καὶ σ' ἄλλο τουνοῦδι πάλι σαρκαστικὰ ἔνοιασε τὸ
ἐπινοῖασι «Ὁ ὑπεροπῆτοισι Μεσοῖα» σὶ τὸ ἀσε-
πῶνε ἔπει τὸ σεσοσμένο τῶνα πλέον Ἑλλοῦσε Γέ-
νοσ καὶ λέει :

Ἔτι ὄντως εἶναι ὑπεροπῆτοισι ὁ Μεσοῖας,
ὁ Κόκοις Βενζέλος, σοβαῶς,
τόσοι τὸ δείχνουν — ὄχι ἓνας Σταυρὸς,
Κι ὁ Ἑλλημικὸς καὶ ὁ Μέγας τῆς Γαλλίας,
ἐνῶ ἓνα μόνον ἔλαβε ὁ Χριστὸς,
καὶ ἔβλων καὶ αὐτὸν καὶ ἀνευ ταινίας.
Καὶ τῶρα ἐὰν οἱ Ἑβραῖοι σὶς προφητεῖες
βάλλουνε τὰ γυαλιά τους καὶ κοιτάξουνε,
πὼς οἶδε... Μήπως ἔχομε ἀμαρτίες
καὶ μὲς τὸ, Θεὲ καλέ, μᾶς τὸν ἀρπάξουνε!

Τῆ δύναμη ὅμως τοῦ σαρκασμοῦ του τὴ δείχνει σὶ
ἀκόλουθο, ποὺ τὸ ἐπιγράφει :

(*) Κρίμα νὰ μὴ εἶδες σήμερα νὰ ἰδεῖ πόσο ἄδικο εἶχε

— Condensed actuality

— Κρυφή περι δικαίου

Ἄφου κατὰ βαρβάρων Γερμανῶν
δὲ θέλησε ἡ Ἑλλάς νὰ πολεμήσει.
Δίκαιον βρῖσκω τὸν ἀποκλεισμὸν
καὶ δίκαιον ἀπὸ πείνα νὰ ψοφήσει.

Μὰ τὸ φτωχὸ τὸ ζῶο νὰ πεθαίνει
τῆς πείνας γιὰ δική μας μοχθηρία!
Σκεφτήτε το, Ἄσοι πολιτισμένοι...

Σ' αὐτὸ, φοβοῦμαι, γίνεται ἀδικία.

Σεῖς ἔχετε ἑταιρείες γιὰ τὰ ζῶα...
— Ἐρεῦξομαι πρὸς ταύτας μετὰ θάρρους.
Ἐρρέτω ὁ πταίστης! σώσατε τ' ἄδωα
τάλογα, τὰ μουλάρια, τοὺς γαϊδάρους...

Δίκαιον ὅμως ὁ οἶκτος ν' ἀπλωθεῖ
κ' εἰς τοὺς ἕκ τοῦ ποιμίου τοῦ Μεσσία,
καὶ ἄδωους καὶ αὐτοῦς, δίκαιως νὰ τοὺς δεχθεῖ
στὴν Κιβωτὸ τῆς μέσας ἡ σωτηρίας.

Κ' ἡ ἐπανόσταση τοῦ 1909 δὲν τὸν ἀφῆκε ἀδιάφορο. Στὴν ἀρχὴ τῆνὲ δέχτηκε μὲ μεγάλη εἰσαγγελιστική ἀναμείνοσιν νὰ ἰδεῖ, καθὼς ὅλοι μᾶς, κάπιο εὐ-
γνώστο ἀποτέλεσμα, μὰ ὅμως, καθὼς εἶδε πὼς οἱ ἀ-
ξιοματικοὶ στὸ τέλος φρόντισαν μόνον καὶ μόνον γιὰ
σεισθήρια — ἄλλομὸν μᾶς ἂν μέχρι στὸ τέλος ἔμεναν
εἰ ἴδιοι νὰ διεκθίνοντο, καὶ δὲν εὐδοκίωσαν ὁ ἀπὸ μη-
γανῆς Θεοῦ, ὁ νέος τῆς Κρήτης Ἐπιμενίδης, νὰ πά-
σει στὰ γέοντα τὸν τὸ πιῶν — τότε καὶ ὁ ποιητὴς ἀ-
φάνει τὴ μούσα του ἐλευτέρα καὶ μὲ δύναμιν Ἀρχιλό-
γειο τὴν καρτερναίει μὲ τοῖα του πολλὰ φαρμακευ-
τικὰ ἰασηνάδια. Τὸ ἔνα τὸ ἐπιγράφει :

— «Τὸ Μπουσουλότο».

καὶ λέει :

Ἀγνούστου δεκαπέντε «Ἀνάγκη εὐμεινείας»
Ἔνα γουδὶ τὰ πάντα κάνει τριμμάτια.
Ὅτι δὲν Ἀγνούστου πάλι διὰ θαυματουργίας
τὰ πάντα θναίνουν σῶα, μὰ βλαστήματα.
Πρὸς δὲ θναίνουν καὶ μένουν γλίτες ὄρνιθες σειρήνια
ἵνα ἂν δὲν περιοσεύοντο δὲν πᾶνε ἐμπρὸς τὰ σπύτια.

Σταυροῦται μὲ δυνατὴ ἀνανάγκησιν τὰ ἄδωα τῆ-
επιμεινείας ὁ «Χρόνος», ποὺ εἶχαν τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐ-
νάγκη εὐμεινείας», τὸ Γουδὶ, τὴν ἔθνησαν ἐλευσὴν καὶ
τελευταία τοῦ ποδοβασμοῦ τῶν ἀξιοματικῶν. Τὸ
ἄλλο τὸ ἐπιγράφει :

— Ἡ ἀνθρώπιση (Κάδου).

Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τιμῆς τ' ἀστέρι
πέσει στὴν καταδικῆ μ' ἀπορία,
τὴ μοιχαλίδᾳ τῆ βαυλοκρατία
νὰ τὴν λιθοβολήσει.
καὶ σ' ὅλο αὐτὸν τὸν ἀγροῖο ντουμᾶ
(ποὺ φαίνονται ὅλοι ἀνθρώποι ἀπ' ἄλλο ἀστέρι)
δὲ βρῖσκει ἡ δυστυρία τῆς εὐσπλαγρίας
καὶ ὑπὲρ νὰ δακρύσει.
Καὶ μὴ γλυκεῖα μὰτ' τῆς κᾶν στιγμῆ

καρεῖς δὲν τῆς θυμάται περασμένη.
Ὁ νόμος εἶναι Μοῦσης... Πυγμαί,
Βαρεῖτε τῆς — Ἡ ἀνθρώπιση νὰ γένει!

Καὶ σὺν ἐπακολουθίᾳ γιὰ τοῦτο, γράφει τὸ ἄ-
λλο καὶ τὸ ἐπιγράφει :

— Ὁ σκασμὸς μου.

Κι ὁμπρὸς στὸ κάδρο τοῦτο ὁ ποιητὴς
ὁποῦ ἔζησε κοντὰ σὺν ἀσκητῆς,
καὶ μῆτε τὴ ματιὰ τῆς
σὺν νᾶτανε σακάτης
δὲν ἔλαβε τὴν τύχη νὰντικρούσει
οὐδαί καὶ αὐτὸ γιὰτὶ νὰ μὴ γλεντήσει...
ἀφού... καὶ ἀφού μὲ μὴ καλὴ μπουγάδα
ἴση καὶ ἂν ἔχουν λέρα καὶ ἀπλυσία
βγαίνουν τὰ ρούχα κῶνα στὴν ἀσπράδα,
καὶ ἀφού μὲ τὸ ἔλεός τῆς κ' ἡ Ἐκκλησία
νηστεύσαντας καὶ μὴ
ὅλους στερεὰ γραμμῆ
μ' ἕνα κερὶ στὸ Πάσχα ἰσοπεδῶνει...
Κ' ἔτσι καὶ αὐτὸς μὲ τὴ στερεὴ του γρῶση
ἐπὶ τῆ πολυελαῶ μᾶς ἀνορθῶσει,
ὅλο τὸ παρελθόν του φασκελώνει.

Τὸ ἀγροῦντο του μάτι δὲν ἀφῆκε τίποτε ἀναχο, ἀ-
χρητήριο ἢ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀταξία ἀλύτητα
χτυπήθηκε ἀπὸ τὸν ἄκαμπο ποιητῆ, μὰ ὅμως ἡ θρη-
σκευτικὴ παραμόρφωση, ἡ ψεύτικη ἀπόδοση κ' ἡ ἐ-
ξήγηση σὺς μεγάλες ἀλήθειες τοῦ μεγάλου κήρυκα
τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης, τοῦ Θεοῦ τῆς Ἀλή-
θειας καὶ τοῦ Φωτός, τοῦ Χριστοῦ, εἶσθε τὸν ἀκεί-
λυτὸ τῆς διώκτη ὅταν σκεφτότανε νὰ γράφει καὶ
τὴ γιὰ τὸ θέμα αὐτό, τὴν πέννα του τὴ βουτούσε στὸ
πῶ δραστηκὸ δηλητήριο κ' ἔβγανε ὅλη του τὴ χολή,
τὴν ὅποια, ὄχι λίγες φορὲς αἰστανθήκε νὰ τὴν φαρ-
μακῶνει ἢ παπαδοσύνη μᾶς, ποὺ δὲ βρῖσκεται στὴ
θέση τῆς, πῶχει ξεφύγει ἀπὸ τὸ σκοπὸ τῆς, ποὺ μᾶς
κατάνησε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὄχι πιά ἀ μ ν ἄ
δ α, καθὼς τὴν ἔλεγον οἱ προφήτες, ἀλλὰ προβατῖνα
ποὺ διαρκῶς τὴν ἀρμέγουν αὐτοὶ οἱ ὑποκριτῆς ποὺ
μοιάζουν πραγματικὰ στοὺς προκατόχους τοὺς Φαρι-
σαίους, καὶ ὁ ποιητὴς, ἀγανακτισμένος, γράφει τὰ
τραγοῦδια του, ἔλεγχον σ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἄβυσσον κατὰ-
σταση, ἐπιλόγιας — μάταια ὅμως — μὴν ὁ ἔλεγχος
φῆσει τὴ διόρθωση. Ἄπ' ὅλα τὸν θάναφῆρον τρία τὰ
καλύτερά του. Τὸ πρῶτο τὸ ἐπιγράφει :

— Τὰ Χριστοῦγεννα

Στὴ φάτιν τῶν κτηρῶν Χριστὸς γεννᾶται
χωρὶς τῆς Ἐπιστήμης συνδρομῆς.
ἡ Θεία Φύσις κάνει γιὰ μαμὴ
καὶ ὁ δράκος, σὺν ἀρῆ, Θεὸς, κοιμᾶται.
Ἀῦριο ἄτρας, σὰ ληστὴ σκερμαῖα,
— Νέα τοῦ κόσμου θέλει οἰκοδομῆ —
Σταυρὸ τοῦ δίνει ὁ Νόμος πληρωμῆ,
πλὴν ἅγιο φᾶς στὸν τάφο του γεννᾶται.
Ἄνακοι τοῦ Βαῖλ, δὲν εἶναι δικὸς σας.
αὐτὸς τῆς φάτιν ὁ φτωχὸς Χριστὸς,
ποὺ ἐκήρυξε γιὰ νόμο του τὴ χάση.
Ἐσᾶς τιμὴ σας μόνη: Τὸ στιχάρι.
Πομπές, Θεοπομπές τὸ ἰδανικὸ σας,
κ' εἶν' ὁ Θεὸς σας, σὺν ἑσᾶς, μαρὸς!!

Τὸ ἄλλο τὸ ἐπιγράφει :

— *Προσωπο-ψυχρογραφία ἐνὸς Θεομπαίχτη*

Σὺς φλέβες σου φαρισαίαι καὶ χολή,
ἀντίς γιὰ αἷμα, εἶπει, Θεομπαίχτη, πλάνε,
κ' ἐνῶ τὸ στόμα σου γιὰ θρησκεία μιλεῖ,
λύσας ἄφρονος τὰ χεῖλη σου σκορπᾶνε .

Πῶσαι ἀφ' τῶν Φαρισαίων τῆ φυλή,
ποῦ τοῦ Χριστοῦ τῆ σταύρωση θυμῶνε,
καὶ μισή μόνον ἢ καρδιά σου κλει,
ὡσάν ὄχιές ποῦ στή φωλιά τους νᾶναι.

Κάνε ηἰστοίες, ἀγύρτη, καὶ σταυρούς,
γέλα τῆς γυναικοῦλες μὲ τὰ ψέματα'
καὶ μόνιζε ἐναντίον στοὺς ἄσεβεῖς,

πλὴν μάτην σκοτεινοὺς ποθεῖς καιροὺς
καὶ μάταια δεψῆς γι' ἀπίστων αἵματι,
τὴν ἔπαθες !... ἄργα νὰ γεννηθεῖς.

Καὶ τὸ τρίτο, ποῦ τὸ ἀφιερώνει :

— *Εἰς τὸν ππᾶ Σκιαδᾶ*

Ἐβλογημένη μου, Παπᾶ - Σκιαδᾶ
σὲ βλέπω, ὡς καὶ τώρα, στὰ γεράματα,
μὲ τὴν καλιά σου εὐλάβεια μπροστά,
πιστότε πάντα σι' ἅγια προστάματα,
νὰ θυγαίνεις κοῦτσι - κοῦτσι, ξεσυρτά,
χωρὶς νὰ σὲ πειράζω τὰ σκοντάματα,
ν' ἀγιάζεις σάν καὶ πρῶτα ταχτικά
τῆς Χριστιανῆς τὴν πόρτα καὶ τὰ πρᾶματα.
Καὶ μοῦ τονίζει, ὡς κ' ἐμὲ, τὴ λύρα
ἢ ἀμάρτανή σου, δέσποτα, ἀγιαστέρα.

Ἄλλὰ καὶ σᾶλλα του σατυρικά τὴν αὐτὴ δύναμη
δείχνει. Καὶ στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας νεοεπιρριστής,
εἶταν ὁπαδὸς τῆς δημοτικῆς, τῆς γλώσσας ποῦ ὅσο
πᾶει, τόσο θερινεύει, γιατί εἶναι ζωντανὴ καὶ κάθε
ζωντανό, μ' ὅλα τὰ ἐμπόδια, θὰ δεῖξει τὴ ζωὴ του.
Μισοῦσε τοὺς σχολαστικοὺς καθαρευουσιάνους καὶ ἰ-
διαίτερα τὸν ἀρχηγό τους τὸ Μιστριώτη, τὸν ὁποῖον
κυριολεκτικὰ ζεματίζει μὲ τὸ ἀκόλουθο τσονχερό
του σοκέτιο παίρνει γι' αὐτὸ βάση τὰ λόγια ἀπὸ τὸν
Προμηθέα τοῦ Αἰσχύλου "Τὴν πεποικμένην δὲ χρὴ
αἶσαν φέρειν ὡς ῥῶστα, γινώσκειν θ' ὅτι τὸ τῆς ἀ-
νάγκης ἔστι' ἀδήριτον σθένος καὶ τ' ἀφιερώνει :

— *Εἰς Μιστριώτην τὸν πάνν*

Εἰς τῶν λογάδων τοῦ Ἔθνους τὸ Ἱερόν
ὅπου θὰ ἐγείρει ἡ νέα μας Ἱστορία,
εἰς τὸ στασίδιον τὸ Δεσποτικῶν
θὰ θέσει Σέ, τῆς γλώσσας μας Μεσσία.
Καὶ ὅμως, ἐπέκλωσέ Σοι μαλλιαρόν
ὄνομα φέρειν αἴσης μοχθηρία,
Μυστρᾶν* μιμητικὸν τυροκομικόν

ἀπὶ νὰ λάμπη ἐν τοῦτω ἡ Λακωνία.
Καὶ οὐτασί φεῦ! εἰς ἄπαντας αἰῶνας,
ἔξεις τὸν οὔπον τοῦ θαρβαρισμοῦ !
Ἐνῶ τοῦ χυδασιολόγου τοῦ Ψυχάρη
(ὁποῦ τῆς γλώσσας εἶναι ὁ λυμεθνας,
καὶ Πατριάρχης τοῦ μαλλιαρισμοῦ),
τὸνομα Ἑλληνικὸ θὰ φιογραφῆς.

Κι ὅταν μιὰ φορὰ εἶπανε μάρτυρας σὲ κάποια ὑπά-
θεση στὸ Πρωτοδικεῖο τοῦ Ἀργοστολιοῦ, καὶ ὁ πρόε-
δρος τοῦ εἶπε νὰ ὀρκιστεῖ, ἀρνήθηκε κ' εἶπε : «Ὁρ-
κος εἶναι ἡ συνείδηση ὁ Χριστὸς ἀπαγορεύει τὸν ὀρ-
κον, κιντῶνεψε νὰ καταγγελεῖ ὡς ἄθεος, κ' ἔγρα-
ψε γι' ἀπάντηση στὸν Πρόεδρο τὸ ἐξῆς· ποῦ τὸ ἐπι-
γράφει :

— *Τοῦ Προεδρείου τὸ κουνουνάκι*

Τὸ βλέπω στὴν ἀλήθεια μὲ καμμό,
ποῦ δὲν εἶναι στὴ θέση του θαμένο
αὐτὸ τοῦ προεδρείου τὸ κουνουνάκι,
τοῦ λείπει μιὰ κρεμιάστρα γιὰ λαμμό
κ' ἐνῶ τὸ πρᾶμα** ἐμπρός του στελιασμένο,
μάταιο τῶχει ἢ μπάννα στολιδάκι....

Καὶ σὲ διὸ γεγοντοκορίτσια ποῦ κάποτε καὶ ἐναν-
τίο του εἶπανε, ἀφιερώνει τὸ ἀκόλουθο :

Κάτι κούκκαλα ντυμένα μὲς σὲ ρούχα γυναικεῖα
ποῦ τοὺς φαίνεται πὼς εἶναι θηλικιὰ χωρὶς τάσεια,
μὲ ἰδέα μὲς ἀπὸ μεντοῦλι
πὼς τὰ λιχουδεύουν οἶλοι,
συζητοῦσατε μὲ μέρα στὴ φτωχὴ μας τούτη γῆ,
μήπως κίνδυνος ὑπάρχει γιὰ διαία ἀπαγωγή !
Κ' θῆας εἶπε ἀπὸ τοῦ φίλους
ἐνὰ φοβῶνται μόνο σκύλλους.

Καὶ στὸ Γυμνασιάρχῃ Ἄ. Παπαγεωργίου, ποῦ κα-
θιέρωσε τῆς ἀθλομπίστικες καὶ περιφημῆς γιὰ ἄλα-
λιά διάλεξές του, στὸ Ἀηξούρι, ἔγραψε :

Ἐν' ἡ ζωὴ μας εἶνα καλεμκούρι
ἀφοῦ εἶναι συνεχῆς καὶ πεδαμῶς'
καὶ τὸ «οὐδὲν οἶδες» γνώσεως δοισιός,
εἰς αὐτὸ ἐξαιρῶντας μόνον τὸ Ἀηξούρι,
ποῦ τὴ συνδρομῆ τοῦ Γυμνασιάρχῃ
ἀγνοῖας, ἀγνοῖα ὑπάρχει !

Καὶ ὅταν ἔκερᾶν στὴν Ἀθήνα τοῦ Ἐδαγγελίου τὴ
μετάφραση πᾶσι καὶ τότε ἔγραψε τὸ ἐξῆς :

"Ἄν εἶπες στόμα τ' ἀγαθὸ διβλίο
ἦθε μιλήσει μὲς ἀφ' τὴν παρὰ
κ' ἦθελ' ὁ κόσμος πάλι ζεακοῦσει
τ' ἀπρόβουτο τοῦ λόγου μεγαλεῖο
ἐκείνην τὴ φωνὴ τὴν Ἱερά
Ἱσυγγῶρη' τους, πατέρα μου,
δὲν ἔξορουν αὐ ποιοῦσι.

Ἐκεῖ ὅμως ποῦ φαίνεται ἡ δύναμη στὴ σάτυρα, ἐ-
κεῖ ποῦ τὸ φαρισαίικον εἶναι γυμένο μ' ἀφθονία, ποῦ δὲν
τσούζει, ἀλλὰ θανατώνει, εἶναι τὸ ἔργο του «Ἡ πι-
να κὸ θ' ἡ κ' ἡ τ' ἡ σ' κὸ λ' ἄ σ' ε' ο' σ'». Φαντάζε-
ται τὴν Κόλαση μιὰ γυναικίκα στὰ μαῦρα ντυμένη, τὸν
ἐαυτὸ του ζωγράφου καὶ τὸν προσκαλεῖ νὰ τῆς ζω-
γραφήσει τὴ σάλα τῆς τίς εἰκόνας τίς παίρνει ἐκ τοῦ
φρυσικοῦ ἀρκάει ὀλου· ὅσους δὲ βλέπει νὰ στέκουν
καλὰ στὴν κοινωνία, καὶ τοὺς μεστιγῶνει· δὲν εὐστολα-
γνέται οὔτε τὸν ἀδερφό του, γὰρ τὸν ὁποῖον γράφει :

(*) Μυστρῆς=Μυσιθρᾶς, τυροκόμος (Γ. Κατληδάκις).

(**) Πρᾶμα=πρόβατο (ἄλλο) τὸν ὄντας τὸν πρόεδρο).

Έμπα και σί, να μη σε δομάσω,
σιγής ἀηδίας μου τὸ τραγοῦδι,
ποὶ ἤθελα τὴν καρδιά μου νὰ ξεράσω
στὸν κάφο σου γιὰ νεκρικό λουλούδι κτλ.

Γιὰ προοίμιο στὸ δυναιτὸ του αὐτὸ ἔργο γράφει :

Τὴν κόλαση μὲ εἰκόνες νὰ στολίσαι
ἐμπῆρε στοῦ Διάλου τὸ κεφάλι
καὶ γύρισε τὸν κόσμο νὰ ζητήσῃ
ποσοπια ποὺ ν' ἀρμόζει ἐκεῖ νὰ βάλει...

Μὰ πούθενά δὲν ἦρε νὰ ἐχτιμήσῃ
κακίας βέβητος ποὺ νὰ κάνει ζάλη,
σὺν στὴν Κεφαλονιά, καὶ ν' ἀγαπήσῃ
ψηχὲς σατανικῆς, φρουρόδῃ κάλλη...

Κι ἀγγόρεψε κ' ἐμὲ, φτωχὸ ζωγράφου,
ποὺ κάποιον εἶχε δική μου δεῖ δουλιὰ,
γιὰ τῆς Πανακοθήκης του τεχνίτη.

Γι' αὐτὸ μὲ πίσσα καὶ μὲ θειάφι γράφου
κ' ἡ Μούσα μου στὸν ἄχαρο μπελιά,
μὲ τὴν κακὴ μου τύχη κλαίει καὶ φροῖται.

Καὶ σὲ μερικὰ δίστιχα ἀκόμα εἶναι κ' ἐκεῖ ὄχι λι-
γώτερο δηχτικὸς. Γιὰ κάποιον γιατρὸ κομπογιαννίτη
ἔγραψε μὴ φορὰ :

Γιὰ τὸ γιατρὸ ποὺ πέθανε, ὀλίγοι στὴν κηδεία του!
Τὴν ἔστειλε γιὰ ὕποδοχὴν μπροστὰ τὴν πελατεία
του.

Σὲ κάποιον ἄλλον ἔγραψεν ἐπίσης :

Κοῖμα γιὰ σέ, γιὰ δίστιχο, νὰ γαλαστεῖ μελάνι,
Γατόμαρο, ποῖος φρόνιμος, τὸ βάρει στὸ τηγάνι ;

Σὲ κάποιους ἐπίσης ἐμπόρους συγγενεῖς του στ'
Λογοστόλι χρωστοῦσε μερικὰ χρήματα τοὺς ζήτησε
μὴ φορὰ λίγο ὑφασμα γιὰ ἐσώφρουσα ἐκεῖνοι, γνω-
σίζοντας πὺς ὁ ποιητὴς θὰ τὸ πάρει καὶ κείνο χρωμα-
σικό, τοῦδωσαν ὑφασμα ἐλευθέρῳ αὐτὸ τὸ περιστατικὸ
σατυροῦντάς. ἔγραψε :

Τὰ εἶπα καὶ τὰ σκάρα ὅλα περὶ αὐτὸ
ἀλάματα γιὰ κείνους ποὺ χρωστοῦνε.

Γιὰτὴν ἀπέστειλε ἓνα δίστιχο στὸ Βιλλάρδο, ἓνα
πῶπο μεγαλομανοῦς ἠλίθιοι, κ' ἔγραψε :

Τὴν πατεῖρα τοῦ πατέρα σου θὰ μείνουν φουτωμένα
ἀπ' ὅλα ὡ-ἀριστοῦργημα, μᾶς ἀφησεν ἔσένα !

Καὶ πᾶν ἐπισκοπῆσι στὸ σατυρικό του ἔργο, τῶ-
σα, σὴν τελευταῖες του στιγμῆς, σατυροῦζει καὶ τὴς
συνιδουλέ των ματιῶν, ποὺ τοῦλεσαν πὺς γιὰ νὰ ἴ-
ρει καλὴ — βασανίζοντάς με μὴ ἐλευθέρῳ ἀσοφία τῶν
ἐπτεῶσων, ἢ ὅποια καὶ τὸν ἔστειλε στὸν Ἄδη — τοῦ
χρησιολόγησε νὰ τὰεῖ στὴν ἐξοχή κ' ἔγραψε :

— Ἡ ἀροῦσσια μου

Λέει ὁ γιατρὸς πὺς καθαρόν ἀέρα
ἢ δουλωμένη ἀρροφισια μου πὺς θέλει,
πρὸ πάντων γιὰ νὰ λάβῃ θερμότητα.

Μὰ ἐδῶ, γιατίέ μου, εἶναι ἀντινομία,
ἀφοῦ ἔχει δικασμένο τὸ Μικέλη
ἢ ἀνάγκη στὸ καθῆρι νόχτα - μερὰ
Κ' ἔτσι μὲς σὶὰ σιγύρια τοῦ σπιτιοῦ
κούπωμα νὰν κ' αὐτὸς τοῦ κανατιοῦ !

Μὰ ὁ ποιητὴς, ποὺ μὲ ἀμυδρότητα σᾶς τὸν παρο-
σιάζω, ὡς τώρα, γιὰ σατυρικό, καὶ λέω μὲ ἀμυδρότη-
τα, γιὰτὶ τὰ δικατά του ἔργα δυστυχῶς ἀκόμα δὲν τὰ
μάθαμε, γιὰτὶ εἶναι ἀδημοσίευστα, σὶὰ χέρια τοῦ πα-
λιοῦ καὶ καλοῦ του φίλου Θεοῦ Μουφεράτου, δὲν ἔχει
μόνο δύναμη σὶὰ σάτυρα. Ἡ μούσα του καμὰ φορὰ
ξεχνοῦσε τὸ φαρομάκι τῆς καὶ σὸν ξεχασμένη ἀφινε νὰ
χύνεται ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μεριστάλαχτο νᾶμα μὲ μὴ
περιπάθεια καὶ μ' ἓνα λυρικὸ ποὺ δὲν εἶναι καθόλου
κατώτερος ἀπὸ κείνον ποὺ συλλαβοῦμε σιὸς ἀρχαί-
ους μας λυρικούς. Λυροῦμαι ποὺ μοῦ λείπουν τὰ δυὸ
του καλύτερα λυρικά ἔργα Ἡ βασίλισσά μου, καὶ τὸ
Ἡ Κυραοισσάκι μου, ποὺ μέσα σ' αὐτὰ φαίνεται πὺς
θᾶνα ολοκῶνταν ἡ δύναμή του, γιὰτὶ γ' αὐτὰ μᾶς
ἔλεγε: «Ὅλα μου τᾶλλα ἔργα θὰ μοῦ τὰ σβύσει ἡ
κριτική, ἀλλὰ σὶὰ Ἡ Βασίλισσά μου, καὶ σὶὰ Ἡ Κυρα-
οισσάκι μου, δὲ θὰ θάλει ποτέ γέρι». Ἄπ' ὅσα ἄνω-
λυρικά του ἔχω σὶὰ χέρια μου, ἰδναφέρω μερικὰ καὶ
θὰ προσπαθῶ νὰ δώσω μὴ εἰκόνα σὶὰ τὴν νέα μορφή
τοῦ ποιητῆ. Καὶ πρῶτο θᾶναφέρω κάποιον ποίημα ποὺ
ἀπέστειλε σὲ κάποιον ἀναγκημένη του Λουῖζα θᾶν ὁ
ποιητὴς εἶχε ἡλικία 20 — 22 ἐτῶν. Τὸ ἐπιγράφει :

— Παράπονο εἰς μίαν Λουῖζαν

Μὲ λέει ἡ Λουῖζα ἀσοφῆ
καὶ τὰ ὄρεϊα τῆς μάτια δὲ γυροῦζει
τὸν ἄντρο νὰ ἴδει τὸν ποιητὴ
γιὰτὶ κερὰ σ' ἀγῶνι δὲν ἀνάθει
καὶ θᾶν πηγαίνει, ἄγ' ! νὰ μεταλάβει...
Κι ἂν εἶπνε ἡ Λουῖζα μὴ ὁμορφία
σὶὰ μὴν ἀγῶνι Ὀδοδόξη ποὺ νᾶχει
τὸ χροῖμα τῆς ἐλιᾶς, γολορικιά,
καὶ σποσομοῦσε μὲ κροτῆ τῆ ράχη,
δοποιοῦν, θᾶ ἄλλοι! ὡς εἶποι...
Φέτι φαρομάκια, σιγγοργέ μου, πῆνε.
Μὰ νᾶναι ἓνασ Ἄγγελος σωστός,
μὲ δῆλος μόνον τὸ φρεσὸ νὸ φέρει
ὡσὸν ἔσ' τὸν Παράδεισο ἀρπαχτός
ἀπ' τοῦ ζωγράφου Ραφαῆλ τὸ χέρι,
καὶ νὰ μὴ στοῦσαι νᾶν νὰ μὲ κοιτάζει,
μὲς σὶὰ χολή μου τὴν ψυχὴ μου βλάει.
Ἄγ. μὴ Λουῖζα, μὴ μὲ λέεις ἀσοφῆ,
μᾶταν κ' ἐνὸς Θεοῦ λέε, δὲν πιστεῖοι ;
σὶὰν ὁμορφιά, εἰκόνα του πιστῆ,
μᾶπος, τί ἄλλο παρ' αὐτὸν λατρεύω ;
Καὶ μᾶπος ἐπισοσά σὶὰν ὁμορφάδα
δὲν κροτῆσι ἢ κροδιᾶ μου σὶὰ λαμπάδα ;
Ἐπειτα τὴν ἀνάστη, ἐπτολή
νε-ἀλή σὶὰν τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ μας,
ἐσὸ τὴν ἐγτελεῖς ἀπὸ τοῖς δυὸ μας ;
μᾶπος νὰ κρεῖς μπορεῖς πὺς πὸ πολλὸ
Ἄγ. μὴ μὲ λέε, Λουῖζα, ἀπιστόνε;
νὰ μὴν πιστέψω τὸ Θεὸ σκληρόνε.
Μὰ ἡ Λουῖζα ὄχι μόνον νὰ μὲ ἴδει

(*) Ἐπιπλο.

τὰ ὄρατα τῆς τὰ μάτια δὲ γυρίζει,
 μὰ οὔτε κὰν ἀκούει τὴν παλαβὴν
 τῆς μούσα μου ἂν ἴσως μουμουρίζει
 ἕνα τραγοῦδι τέτιο δίχως χάρη,
 ποὺ ἂν τοῦ ἥλιου ἐκείνου μόνο μὰ
 ἀχτίνα εἶχε, θάλαμπε ὡς φεγγάρι,
 μέσα στῶν τραγουδιῶν τὴν ἀπειρία!

Μέσα στὸ τραγοῦδι αὐτὸ μπορεί κανεὶς νὰ εἰπεῖ
 πᾶς θρῆσκει ὅλα τὰ συστατικά ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ
 εἰπωθεῖ ἕνα ποίημα λυρικό. Ἐδῶ ὁμως δὲ συναντᾷ
 κανεὶς μόνο τὸ αἶσθημα νὰ ξεχειλίζει. βλέπει καὶ τὴ
 ζωηρότητα στῆς διάφορες εἰκόνες, μὲ τίς ὁποῖες κα-
 τορθώνει ὁ ποιητὴς νὰ μᾶς συγκροτήσει ἀκέραιους
 μέσα στὴν ἔννοια. Καὶ στᾶλλα ὁμως ποὺ θάναφέρω δὲν
 εἶναι οὔτε πρὸς ἄνω, οὔτε πρὸς κάτω, οὔτε πρὸς ἄνευ
 καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ ποιητῆ. Κ' ἔγραφε :

— Εἰς τὸ χεράκι τῆς

Ὅταν ἀφρόιτο, τρυφερῶς χεράκι,
 παίρνω γλυκὰ μέσ' στὸ δικό μου χέρι,
 γιὰ νὰ σὲ χαρετίσω,
 γλυκαίνει αὐτὴ ἢ στιγμὴ πολὺ φαρμάκι,
 καὶ μιὰ κουφή πνοὴ ζωῆς μου φέρει
 ν' ἐπιθυμῶ νὰ ζήσω.
 Καὶ πάλι στὸ δικό σου τὸ χεράκι,
 (ποὺ μ' ἔλεεις καὶ δίχως νὰν τὸ ξέρεις)
 τολμάω νὰ πιθιμῶσω,
 μὲ τῆς ψυχῆς ἕνα θεοῦ φίλακι
 ὅπως μικρὸ σὰν σαῖτενεϊ ὄστρερα,
 εἶσι κ' ἐγὼ νὰ σβῶσω.

Καὶ σ' ἄλλο :

— Ἡ τριανταφυλλιά

Σὲ μιὰ τριανταφυλλιά ποὺ μοῦ στολίζει
 δὲ ἀνθισμένη τὸ μικρὸ μου ἀνθάνα
 ἔδοσα τὸνομά σου τὸ χουσά.
 Κι ὅπως ἐκείνη ἐτοῦτο δὲ γυρορίζει,
 δὲν ἔξοεις καὶ σὶ πόσο σ' ἀναπῶ,
 ὅτι πῶγεις τὰ χουσὰ μελλιά κορῶνα,
 Βασίλισσά μου, φίλημα δειλῶ,
 εἶν' τὸ μικρὸ μου αὐτὸ φτωγὸ τραγοῦδι,
 ποὺ πρὸς ἐσὲ πετάει ἐροικιένο,
 σὰν πεταλοῦδα σ' ὀμοίωσι λουλούδι,
 γιὰ νὰ σοῦ πῶ τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ,
 γιὰ νὰ σοῦ πῶ τὸ πῶς γιὰ σὲ πεθαίνω.

Καὶ στὰ διὰ τοῦ αὐτὰ τραγοῦδια πάλι φαίνεται μιὰ
 περὶ ἄσπασμα γάμου καὶ μιὰ τρυφεράδα ὄχι ἀπὸ τίς συν-
 θητικότητας. Μὰ ὅπου καὶ ὅταν ἔγραφε λυρικό ὁ ποιητὴς
 ἡμεῖς πρὸς αὐτὴν μᾶς παρουσιάζεται ἀσθαιμένο, πρὸς
 μᾶς παρουσιάζεται νὰ ἀισθάνεται, νὰ συμπεριφέρεται,
 νὰ πονεῖ, νὰ γλαίει καὶ νὰ γοῖεται. Καὶ στὰ ὄχλου-
 ῶσ' τοῦ ὁ ἴδιος φαίνεται νὰ λέει :

— Προόπονο

Ἄχ, κἀν γιασεμιά λησιμονημένα
 ποὺ ἐλάσανε νὰ λάβουνε τὴ χάρη,
 σὲ μιὰ καρδιά χουσὴ γιὰ μαξιλάρια,
 νὰ μαροθοῦν ἀπᾶνω τηλεμένα...
 Ἄχαρο καὶ θλιμμένο ριζῶ τὸς,

τὰ πῆρε ὁ ἀέρας, τάρριξε στὴ σκόνη...
 μὰ ἐκείθετε μὲ φόβο ξεφυτρῶνε
 ψτωγὸ τραγοῦδι, τὸ περᾶνονό τοῦς!

Ἄλλο, ποὺ τὸ ἀφιερώνει σὲ κάποια γνωστὴ τοῦ :

— Εἰς τὴν...

Ὅμοιάς με τὴν Ἄνοιξη με τὰνθηρά σου νιάτα
 κ' ἔχουνε τοῦ Καλοκαίρι τοῦ τὰ μάτια σου τρυάδα,
 (ράδα,
 καὶ τοῦ σεμνοῦ Φθινοπώρου τὰ χεῖλη ροστυμάδα
 μὲ καὶ Χειμῶνα κρύβουνε τὰ στήθη τὰ χιονάτα!

Κ' ἔξακολουθεῖ σὲ κάθε του τραγοῦδι νὰ μᾶς πα-
 ρουσιάζει τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν ἀνθιστὴ τῆς ἀνοιξῆς,
 καθὼς θὰ φανεῖ στὰ παρακάτω. Ἐγραφε γιὰ κά-
 ποια κάποτε καὶ τίδλεγε :

— Πασχαλινὸ

Δὲν ἔχεις τῆς μουσικῆς τὴν ὁμορφάδα,
 οὔτε τοῦ ῥόδου, λιγερῆ μου, ξένη,
 στὴν ὄψη τῆς ζωῆς τὴν κοκκιμάδα
 ὅπου σὲ τόσες λάμπει, ἀγορασμένη!

Μᾶχει τὸ πρόσωπό σου τόση ἀστράδα,
 σὰ νᾶσουν ἀπὸ ἀνθόγαλα πλασμένη,
 καὶ τόση ἔχει τὸ γέλιο σου γλυκάδα,
 μὲ ζάχαρη σὰ νᾶσουν ζυμωμένη!

Καὶ μοιάζουν τόσο, Κόρη μου καλή,
 μὲ γλυκίσιμα ἀπὸ γάλα, αὐτὰ τὰ κάλλι,
 καὶ τόσο, ἄγ' ἢ ποὺ ἀρέσουνε πολὺ,
 καὶ τόσο ποὺ ζαλλίζουν τὸ κεφάλι,
 ποὺ ὄχι νὰ σοῦ δώσω ἕνα φίλι,
 ἦθελα νὰ σὲ φάω μὲ τὸ κοντάλι!

Καὶ στὸ ἄλλο, ποὺ τὸ ἐπιγράφει :

— Σαρακοστιανὸ

Μ' αὐτὰ τὰ μάτια σὺν ἐλιές,
 παρτοιετὰ θὲ νᾶκατα νηστεία!
 κ' ἦθε ἀστοχίσω Πάσχα καὶ Τυρνές
 νὰ τὴν πεονῶ μὲ ξεροφαγία!
 νὰ προσφαλλῶ μὲ γλυκιὰς ματιές,
 δοξάζοντας Χοριστὸ καὶ Παναγία!

Καὶ σὲ κάποιο λεύκωμα τῆς δεσποινίδας Χαριτά-
 του ἔγραφε :

ἦθελα τὸ φτωγὸ μου κολαμάρι,
 ἀντὶ μελάνι γιὰ νὰ πάρει ἡ πένητα,
 λυατὸ ρῆχει γιὰ σὲ μαργαριτάρη,
 Κι ἀντὶ γιὰ λόγια ἐδῶ καλλωπισμένα,
 μ' αὐτὸ νὰ γράψω μόνο τὸνομά σου,
 συμβολικῶς μὲ τὴ σευιὴ λαμπράδα,
 νὰ παρουσιάζει τὴ γλυκεῖα θεωρία σου,
 καθὼς καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ὁμορφάδα!

Καὶ μὲ τὴ μετριοπροσόνη του τὴ μεγάλη ποὺ τὸν
 ἔκανε νὰ μένει ἀσπᾶνης καὶ γνωστὸς μόνο σ' ἕνα μι-
 κρὸν κίβλο ἀπὸ θανασιετὸς του, γράφει ἕνα ἀπὸ τὰ
 πρὸ ὄρατα κ' ἐδόξα λουλούδια τοῦ ποιητικοῦ του ἀν-

θάνα, συνδυάζοντας ταυτόχρονα στη μετριοφροσύνη
 κ' έναν αφάνταστο λυρισμό, καὶ τὸ ἐπιγράφει :

— *Τὸ βραβείο τῶν στίχων μου*

Δὲ στέρω ἐγὼ σ' ἀγῶνες τοὺς φτωχοὺς
 τοὺς στίχους μου, πού διαφνες δὲ γυρεῖω
 ἀγάπη μου, ἀπ' τῆς γῆς τοὺς θησαυροὺς
 τὸ γέλιο σου μονάχα ἐγὼ ζηλεῖω.
 Καὶ στοὺς κρυφοὺς μου μέσ' αὐτοὺς κρημνοὺς
 πού με μιά τύχη ἀσπλαγχνή παλεύω,
 αὐτὰ τὰ μάτια — αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς —
 σὰν ὄσση κ' ἐλπίδα μου ἀγναντεύω !
 Κι ἀπ' τὴν καρδιά μου στὸ δικό τους φῶς,
 σὰ μυροδάτα ἀροῖγουνε λουλούδια...
 Γιὰ σένα λέω τὰ ἔσμα μου τραγοῦδια...
 Βραβείο τους ὁ γλυκὸς ἀνασασμός,
 στὸ διάβαμά τους χάδι ἀγαπημένο,
 κ' ἐγὼ ἄσπμος στὸν κόσμο ὡς ἀπομένο.

Ἀλλὰ καὶ στὶς νεκρολογίες του μᾶς παρουσιάζει
 νεοτεριστῆς, ξεφεύγει ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, τὰ τριμ-
 μένα, καὶ στὴν κλάψα του μέσα μᾶς ἀρπάζει καὶ μᾶς
 φέρνει σ' ἕνα νέο κόσμο. Ἀπ' αὐτὲς θάναφέρω δύο,
 ἀναφερόμενες στὴν ἴδια οἰκογένεια Δ. Λουῆζη, γιὰ τὸ
 θάνατο τῶν δύο παιδιῶν της. Τὸ πρῶτο ἰδρύθηκε τὴν
 27 τοῦ Ὀκτώβρη τοῦ 1891, στὸ θάνατο τοῦ πρώτου
 παιδιοῦ, Σπύρου. Τὸ ἐπιγράφει «Δάφνη» καὶ ἀπάνου
 γράφει τὰ ἐξῆς λόγια τοῦ Ἀλφρέδου Μυσσέ :

«Le seul bien qui me reste au monde
 est d'avoir quelque fois pleuré».

Ἐπάλαιψες, παιδάκι ἀγαπημένο,
 μετ' ὀκνηρὸ τὸ Χάρο σὰ λιοντάρι.
 Βλαστάρι θαλερὸ καὶ ὀλιανθισμένο,
 μετ' ὀβορητῆ τὴ λύσσα, σὰν πριναρί...
 Κ' ἔπεσες... ἄχ... στὴν πῶλη κρημμένο !
 Ὁ Θάνατος γιὰ δόξα του ὡς τὸ πάρει...
 Εἶναι εἰρωνεία ὁ βίος μας... καὶ ξένο
 εἶναι δὲ τι ὄραϊο ζεῖ στὴ γῆ γιὰ χάρη !
 Τὰ ὀλόφωτά σου μάτια θὰ θυμούνται
 οἱ δύστυχοι γονιοὶ σου γιὰ λαχτάρα !
 Κι ἂν εἰς τὸν ἔπνο κάποτε εὐτυχεῖς
 τὰ ἰδοῦν, σὲ νέα θὰ βρεθοῦν τρομάρα,
 ξυπνώντας στὸ σκοτάδι τῆς ζωῆς,
 πού τὸ γλυκὸ τους φῶς θὲ νὰ στεροῦνται.
 Καὶ σὺ, τραγοῦδι μαῦρο, ἀτελεισμένο
 στὸν κόσμο τί ζητεῖς ;
 — Δάφνη εἶμαι ἐγὼ θερμὸ καὶ ἀγαπημένο,
 ὀδύνη τῆς ψυχῆς.
 Στάλα δροσιάς . σὲ τάφου λουλουδιῶν
 ἄγαρο «χαῖρε» . . . τελευταῖο φιλάκι . .
 ὀμόνον ἐγὼ στὴ γῆ δὲν εἶμαι ξένο . .

Καὶ τὸ δεύτερο, πού τὸ ἐπιγράφει «Λόγια Πόνου»,
 στὸ θάνατο τοῦ δευτέρου παιδιοῦ Ἀντρέα :

Στοὺς θρήνους σας, στὴν πρώτη συμφορᾷ
 εἶπα κ' ἐγὼ τοῦ πόνου σας τραγοῦδι,
 μὰ ἡ διωγμένη ἐγύρισε Χαρὰ
 φέρνοντας νέο, ἀφάνταστο λουλούδι.
 κ' ἐστέγνωσαν τὰ μάτια τὰ θλιμμένα
 καὶ ἄσθισαν πάλι γέλια ἀγαπημένα.
 Κ' εἰπαμε νέα ὀλόχαρη ζωὴ

χαρὲς κ' ἐλπίδες καὶ ὄνειρα γεμάτη
 ὡσὰν λαμπρῆς ἡμέρας χαραυγῆ !
 Καὶ ὄμως... μόνον εἰρωνεία καὶ ἀπάτη
 ἐβγήκαν διὰ... καὶ ἀσπλαγχνή εἰμαρμένη
 φάλιαξε στ' ἄνθι σὰν ὀχιά κρημμένη...
 Καὶ μέσ' στὴν ἀγαλλίαση, τὸ μαρὸ
 καὶ τὸ φοιχτό της ἔχυσε φαριμάκι...
 Κ' ἔδωσε τοῦ μαρτύριου τὸ Σταυρὸ
 σ' ἕνα ἀγγελουδι πῶ καρὰ παιδάκι
 κ' ἐγίνατε καὶ σεῖς μέχρη θανάτου
 μάρτυρες στὸ ὀκνηρὸ τὸ Γολγοθᾷ του !
 Καὶ τώρα, πού σὲ μαῦρο ὄκεανὸ
 ὁ πόνος τὴν ψυχὴ σας τὴ θυθίζει,
 ὁ Γολγοθᾷς (ὀπού τὸν οὐρανοῦ
 μόνος αὐτὸς μετ' τὴν κορφή του ἐγγίζει),
 ἄμποτε ἀπὸ τὸ φῶς του νὰ σᾶς δίνει
 μικρὴ παρηγοριά γιὰ ἐλεημοσύνη !

Κι ἀπὸ τὴν περιπάθεια, ἀπὸ τὴν κλάψα ξεπετιέται
 εὐθύς καὶ γελᾷ εὐτράπελα δείχνοντας μέσα στοὺς
 στίχους του μετ' ἔκτενη ἀφέλεια τὴν ἀ-
 θῶα ἀστεϊότη. Καὶ γράφει :

— *Ἐρωτικὴ ἐπιστολὴ*

Ἢ χθεσινὴ μαζί σου τσακωμάρα
 μ' ἔκαμε τὴ ζωὴ νὰ βαρεθῶ
 καὶ μοῦθε καὶ στὸ νοῦ νὰ σκοτωθῶ,
 χωρὶς νὰ κλάσω στὴν καρδιά τρομάρα.
 Κ' εἶπα: σὸ τάφο δὲν εἶναι λαχτάρα !
 Καὶ πῆρα τὸ ξουράρι νὰ σφαῶ,
 καὶ τὴν νύ, τὴ χῶσω στο λαιμό,
 γιὰ νὰ τελειώσῃ κάθε φραυμάρα...
 Μὰ δὲν ἤξερω πῶς καὶ τί καὶ ποῦ,
 καὶ ἀντὶς νὰ κάμω τέτια ἀντραγαδιὰ
 ἐθάρηκα μετ' ἡμᾶς νὰ ξουρισθῶ...
 Κ' ἐκόπασε καὶ τούτη ἡ τρικυμία...
 Κι ἀντὶς νὰ μ' ἀγροκῆσεις σκοτωμένονε,
 θάρτω νὰ με φιλήσεις ξουρισμένονε !

Μέχρι στὴν τελευταία του στιγμὴ ἔγραφε καὶ ποτὲ
 δὲν κοιμήθηκε, καθὼς ὁ ἴδιος σ' ἕνα του τραγοῦδι
 γράφει σὲ κάποια γνωστὴ του πού τὸν ρώτησε «Τί κά-
 νει ἡ μοῦσά σου».

Ἀκόμα δὲν ἐχῆρεψα ἀπ' τὴ μοῦσα
 καὶ κοπελίξει ἀκόμα ὁ πειρασμός
 καὶ μοῦ γυρεῖ ἀκόμα πάντα λούσα
 κ' εἶναι στὸν Ἄη καθρέφτη πάντα ὀμπρός...
 Χῆρος θέβωμαι πῶ καλὰ θὰ ζούσα,
 καὶ ὄτε τὸνα μετ' ἄλλο θὰ χτυπούσα
 τὰ χέρια, ὀπως μετ' φέρνει ὁ ἀπερησιμὸς...
 Καὶ τῶρα μέσ' στοῦ βίου μου τὸ χειμῶνα,
 μέσ' στὴ γεροντικὴ τῆς ἀγκυλιά
 βρωσκω πυράδα τῆς ζωῆς ἀκόμα
 καὶ στὸ ξεθωριασμένο της τὸ στόμα
 τὰ πῶ θερμὰ καὶ γκαρδιακά φιλά
 ὀπού μοῦ μένονν πῆσον καὶ τὰ μόνια... .

Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ποιητῆ — ἂν μπορῶ νὰ
 χα τὴν ἀπαίτηση πῶς πέτυχα νὰ ζωγραφίσω πραγμα-
 τικὰ τὴν εἰκόνα του χωρὶς νὰ ξέρω ἀπὸ τέμα ζωγρα-
 φικῆ. — Μὲ ἡρεμὴ καὶ γαλήνια τὴ συνείδηση μέχρη

στην τελευταία του στιγμή, ξεκαλονθοῦσε νὰ μένει ὁ ἴδιος, ὅπως ἄρχισε. Φιλοσοφώντας καὶ τὴν παραμικρότερη κίνηση καὶ χτυπώντας ἀλύπητα κάθε ἔχτροπο, κάθε ἐκτροχιασμό τῆς κοινωνικῆς μηχανῆς. Κι ὁ συνοφαντημένος ὡς ἄθεος!, μασσόνος, (ἀν μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ πὺς εἶναι συνοφαντία καὶ θροισὰ τὸ μασσόνος), ξεψύχησε ἤσυχα μέσα σ' ἓνα δωμάτιο τοῦ νοσοκομείου Ἀργοστολίου. (Ἔτσι πεθαίνουν ὅλοι τῆς μούσας οἱ τρόφοι). Ξεψύχησε μὲ τὴς ἀθάνατες λέξεις :

«Μὴν κλαῖτε ὁ Μικέλης πάει στὴ ζωὴ!»

Κι ὁ Νοέβρης τοῦ 1917 στέρνει στὸν τόφο τὸ τελευταῖο ἀστὲρι τοῦ Ἀηξουριώτικου οὐρανοῦ τοῦ πο σερέακιά του τώρα δὲν ἔχει τὴς ἀχτίδες τοῦ χλωμοῦ κρηγαριοῦ τοῦ Ἰούλιου Τυπαλδου νὰ ἀχνοφατίζουν τὴ σκέψη μας καὶ νὰ μᾶς ὀδηγοῦν στὸν ἴδιο μὲ τοὺς τοὺς δρόμο.

Ἄς ἐλπίσουμε ὅμως ὅτι τὰ ἔργα τοῦ σημερινοῦ μας ποιητῆ — σὲ καλὰ ὅπως βρέθηκαν χέρια, στοῦ φίλου του Θρασ. Μομφερράτου, — θὰ ἰδοῦν γλήγορα τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ λάβουμε πῶς ζωντανὴ εἰκόνα του, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ τέλεια ἄτεχνη πὺς οἶσ παρουσίασα σήμερα, καὶ νὰ μένουν γιὰ μᾶς πηγὴ φωτὸς νὰ ὀδηγηθοῦμε κ' ἑμεῖς, σὰν ἄλλοι Μάγοι, στοὺς πλούσιους καὶ ὀλανθισμένους παραδείσους τῆς ποιήσεως πὺς κρύβει μέσα τῆς τὴν κάθε ἀλήθεια.

Πειραιῶς 2 τοῦ Σεβρη 1919

ΧΑΡΙΛ. ΑΝΤΩΝΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΩΝΙΤΙΚΗ ΕΣΠΕΡΑ

Χαρισμένο στὸν Ἀβλιχο

Τοῦ ἐσπερινοῦ τοὺς ἤχους γιὰ σαντάλια
στὰ πόδια σου φορώντας κατεβαίνεις,
προβοδίστρα τῆς νύχτας καὶ σημαίνεις
τὸν ἔρχομό της τόσο ὠραῖα καὶ τόσο ἀγάλλια

Τὴ θλίψη σὰ νὰ πνέεις μὲ τὴ βεντάλια
εὐγενικὰ κυρία, ἢ ὠμορφιά σου
μὲ τὰ χρυσὰ κυλὰ τὰ σύννεφά σου
στὰ γαλανὰ βουνὰ καὶ περιγνάλλια

Ἐσπέρα τοῦ γυαλοῦ νὰ μὲ τυλίξεις,
ἢ περίλυπη ψυχὴ μου σὲ προσμένει,
καθὼς περνᾷς στὴν καθησύχασι τῶν πάντων

καὶ μέσ' τῶν μυστικῶν σου τῶν ἀχράντων
τὴ λήθη, σὰν τὸν ἴσκιό πὺς διαβαίνει
μ' ὄλους τοὺς στοχασμούς μου νὰ μὲ πνίξεις.

«Ταχυδρόμος» Ἀργοστολίου 1916

Γ. Φ.

Η ΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΩΡΗΜΑ

ΤΟΥ ΚΟΥ Γ. ΗΣΠΡΕΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ 236 — ΔΡΑΧΜΕΣ 6.—

ΣΕ ΦΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΣ ΤΟΥ «ΤΥΠΟΥ»

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΑΒΛΙΧΟΥ

Ἀπὸ τὴν πλούσια σὲ ἀνέκδοτα ζωὴ τοῦ Ἀηξουριώτικου ποιητῆ, δημοσιεύουμε δὴ μερικὰ, πὺς τὰ χρωσταμε στὴν καλοσύνη ἀγαπημένου φίλου του καὶ φίλου μας :

ΨΥΧΑΡΗΣ ΚΑΙ ΑΒΛΙΧΟΣ

Ὅταν ὁ Ψυχάρης στὰ 1912 πῆγε στὴν Κεφαλονιά, σταλμένος ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνηση γιὰ ἐπισημονικὴ ἐργασία, περνώντας ἀπὸ τὸ Ἀηξουρι, ζήτησε, πρῶτα πρῶτα, τὸν Ἀβλιχο. Ὁ Μικελάκης εἰτιχε νὰ λείπει τὴ μέρα κείνη στὸ Ἀργοστόλι. Ὁ Ψυχάρης ἔγραψε τότε στὴν ὀξωπορτα τοῦ σπιτιοῦ του μὲ κλωβία :

Τῷ Μικελάκη χαίρειν
Ψυχάρης

ΜΙΚΡΟΣ ΤΟ ΔΕΜΑΣ...

Γινόταν κάποτε δίκη στὴν Κεφαλονιά γιὰ μοιχεία, ποῦχε κάνει κρότο, γιὰτὶ οἱ ἔνοχοι ἀνήκανε στὴν καλὴ κοινωνικὴ τάξη. Ὁ Μικελάκης εἶχε μεγάλη περιέργεια νὰ γνωρίσει τὸν ἥρωα τοῦ οἰκογενειακοῦ δράματος. Κι ὅταν τοῦ τὸνε δέξανε, ἔταν κομπούλη ἀφροσύνη, εἶπε :

— Μικρὸς τὸ δέμας ἀλλὰ μοιχητῆς!...

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ

Ἐλεγε στοὺς φίλους του, παίζοντας ἢ σοβαρευόμενος, (αὐτὸ δὲν ἐξακριβώθηκε), πὺς κατάγεται ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο ποιητῆ... Ἰάμβλιχο. Γιὰ τὸ φίλο του Γιώργο Τομπιδάρο ἔλεγε πὺς κατάγεται ἀπὸ τὸν... Πίνδαρο! Τσιμ—Πίνδαρος = Τομπιδάρος.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΑΤΥΡΑΣ

Ἄν καὶ σατυρικός ποιητῆς, δὲν ἔδινε καὶ τόση ἀξία στὴ σάτυρα.

— Ἡ σάτυρα, ἔλεγε, δὲν εἶναι ποίηση εἶναι κριτικὴ. Γιὰ νὰ σατυρίσεις ἓνα πρόσωπο, σημαίνει πὺς τοῦ κάνεις πρῶτα κριτικὴ, καὶ τὸ συμπέρασμά σου τὸ πῶς μὲ στίχους....

ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ

Ἐταν ὄχι μόνο σοσιαλιστῆς, μὰ καὶ ἀναρχικός. Ἐπρόσθετε... τὴν ἀναρχία τῶν στοιχείων! Παθαινότανε ὅμως καὶ γιὰ τὴν Πόλη, μήπως καὶ μᾶς τὴν πάρον οἱ Χαχόλοι, καθὼς ἔλεγε τοῖς Ρώσους. Ἐταρε δηλ. ἓνα περίεργο κράμα σοσιαλιστῆ, ἀναρχικοῦ κ' ἐθνωφρονα.

ΜΙΑ ΑΠΕΡΓΙΑ

Μισοῦσε ὅμως τρομακτικὰ τὸν πόλεμο. Οὔτε νὰ τὸν ἀκούσει ἤθελε. Καὶ γιὰ τοῦτο ἔφτανε σὲ τόση ὑπερβολή, ὥστε νὰ εὐχεται νὰ δεῖ, πρὶν πεθάνει, τὴν ἀπεργία... τοῦ στρατοῦ...

— Ἐἶναι ἀδύνατο, ἔλεγε συχνά, νὰ μὴ γίνει, ἀργὰ ἢ γλήγορα, καὶ αὐτὴ ἡ ἀπεργία. Ν' ἀπεργήσει ὁ στρατός, ν' ἀρνηθοῦν δηλ. οἱ στρατιῶται νὰ πάνε στὰ γυμνάσια, σὲς φρουρὲς, στὸν πόλεμο....

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Παρακαλούμε τούς κ. κ. Συνδρομητάς του Νουμά που άμείλησαν να στείλουν ίσαμε σήμερα τή συνδρομή τους, να σκεφθούν τήν καθημερινή και ύπερβολική αύξηση τής τιμής του χαρτιού και τών εργατικών και να μάς στείλουν τή συνδρομή τους, για να βγαίνη τò φύλλο ταχτικά και με λιγώτερες όπωσδήποτε ζημιές.

Εταιρία «**ΤΥΠΟΣ**»
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
Όδός Σοφοκλέους 3. - Αθήναι

Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

Θέλοντας ναφιερώσουμε ολάκερο τò σημερινò φύλλο στή μνήμη του "Αβλιχου, άφίσαμε έξω και τόν ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ, για τò ερχόμενο φύλλο, που θα πιάσει ΟΧΤΩ αντί τις ΤΕΣΣΕΡΙΣ, ταχτικές του σελίδες.

Όποιος φίλος του «Νουμά» δέν κρατεί σειρά και έχει τούς αριθ. 22 και 32 παρακαλούμε να μάς τούς στείλει ή με πληρωμή ή με ανταλλαγή άλλων αριθμών που θάν του χρειάζονται.

Ο ΙΣΤ' ΤΟΜΟΣ (1919) ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

ΧΑΡΤΟΔΕΤΟΣ. - ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΣΤΗΛΕΣ 868

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ-ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ-ΔΡΑΜΑΤΑ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ-ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ♦♦♦♦♦♦♦♦
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ ♦♦♦♦
Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ♦♦
ΣΩΣΤΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ♦♦

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ } ΔΡΧ. ΤΡΙΑΝΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΑΝΤΑ ΠΕΝΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΤΥΠΟΣ,, ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡ. 35,000,000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΔΡΑΧΜΑΙ
900,000,000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΙΚΗΤΑΙ: } ΑΛ. ΔΙΟΜΗΔΗΣ
                              } Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΙΓΙΟΝ
ΑΙΓΙΝΙΟΝ
ΑΔΜΥΡΟΝ
ΑΜΦΙΣΣΑΝ
ΑΜΑΛΙΑΔΑ
ΑΡΤΑΝ
ΑΤΑΛΑΝΤΗΝ
ΒΟΛΟΝ
ΓΥΘΕΙΟΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΝ
ΖΑΚΥΝΘΟΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ
ΘΗΒΑΣ
ΘΗΡΑΝ
ΙΘΑΚΗΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
ΚΑΛΑΜΑΣ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΝ
ΚΕΡΚΥΡΑΝ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ
ΚΟΡΙΝΘΟΝ
ΚΥΜΗΝ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ
ΚΥΘΗΡΑ
ΛΑΜΙΑΝ
ΛΑΡΙΣΣΑΝ
ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ

ΛΕΥΚΑΔΑ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΝ
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
ΜΕΣΣΗΝΗΝ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΝ
ΠΑΞΟΥΣ
ΠΑΤΡΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΑ
ΠΥΛΟΝ
ΠΥΡΓΟΝ
ΣΠΑΡΤΗΝ
ΣΥΡΟΝ
ΤΡΙΚΚΑΛΑ
ΤΡΙΠΟΛΙΝ
ΧΑΛΚΙΔΑ